

Het belang van de media als informatie- en representatiebron voor transgender personen

Cato SAMYN
0502156

Promotor: Joke Bauwens
Jury: Dorien Baelden

academiejaar 2015-2016

Masterproef ingediend voor het behalen van de graad van
Master of Science in de Communicatiewetenschappen

Abstract

Aangezien het maatschappelijke vraagstuk omtrent genderdysforie steeds meer aandacht krijgt in zowel de informatieve en fictieve media als in de offline en online media tracht deze masterproef op een kwalitatieve wijze inzicht te verkrijgen in de manier waarop de transgendergemeenschap wordt afgebeeld in de media. Daarnaast wordt bestudeerd hoe accuraat deze representatie blijkt te zijn voor transgender personen zelf. Naast het representatievraagstuk wordt er ook bekeken in hoeverre de media zich opdringen als informatiebron voor deze mensen. Met als centrale probleemstelling “*Het belang van de media als informatie- en representatiebron voor transgender personen*” werd aan de hand van vijftien diepte-interviews onderzocht hoe belangrijk de media zijn voor Vlaamse transgenders. Uit de literatuurstudie als theoretische omkadering en de empirische gegevens blijkt nood te zijn aan meer kennis en zichtbaarheid betreffende genderdysforie in onze maatschappij. De media blijken hierin een belangrijke functie te vervullen. Zowel in de zichtbaarheid als in de representatie van transgenders in de media zijn er grote verbeteringen waargenomen, toch wordt er nog steeds geduid op verschillende negatieve representaties en fouten hieromtrent. Wanneer er gekeken wordt naar de media als informatiebron, wordt er een duidelijk verschil waargenomen in de offline en online media. Waar de offline media een vertrekpunt vormen voor de herkenning, nemen de online media het voortouw als informatiebron.

Trefwoorden: *Genderdysforie, transgendercommunity, transgenderrepresentatie, mediarepresentatie*

Aantal woorden: 24.655

Dankwoord

Graag zou ik een aantal mensen willen bedanken die mij de afgelopen periode enorm gesteund en geholpen hebben en tevens hebben bijgedragen tot het verwezenlijken van deze masterproef. Eerst en vooral wil ik mijn promotor Prof. Dr. Bauwens bedanken om mij te begeleiden door het jaar heen en mij in de juiste richting te sturen. Daarnaast wil ik ook mijn familie en vrienden, in het bijzonder mijn ouders, Sarah, Nina en Lieselotte, bedanken voor hun geduld, hun raad en voor het luisterend oor dat ze mij geboden hebben. Tot slot wil ik al de respondenten die deelnamen aan dit onderzoek bedanken, niet alleen voor de tijd die ze hebben vrijgemaakt, maar evenzeer voor hun openheid over het transgenderonderwerp. Zonder hen was dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Inhoudsopgave

Abstract	1
Dankwoord	2
Inleiding	4
DEEL I: Literatuurstudie	8
1. Wat betekent ‘transgender zijn’?	8
1.1 <i>Genderdysforie en de hieraan gelinkte termen</i>	8
1.2 <i>Transgenders in Vlaanderen</i>	10
2. Theoretische omkadering betreffende het belang van de media voor transgender personen	13
2.1 <i>Giddens en de reflexiviteit van de moderniteit</i>	13
2.2 <i>Queer theorie van Butler</i>	15
2.3 <i>De transgender theorie en trans-identity theorie</i>	16
3. Mediarepresentatie van de transgendercommunity	18
3.1 <i>Visibiliteit in de media</i>	18
3.2 <i>Positieve en negatieve mediarepresentaties</i>	21
4. Media als informatiebron voor de transgendercommunity	24
4.1 <i>Offline media als informatiebron</i>	24
4.2 <i>Online media als informatiebron</i>	25
5. Deelconclusie literatuurstudie	27
DEEL 2: Empirisch luik	29
1. Methodologie	29
1.1 <i>Onderzoeksopzet</i>	29
1.1.1 <i>Steekproef en participanten</i>	30
1.1.2 <i>Conceptualisering van transgenders als kwetsbare groep</i>	30
1.1.3 <i>Onderzoeksverloop</i>	31
1.2 <i>Data-analyse interviews</i>	32
2. Resultaten	34
2.1 <i>Bespreking resultaten</i>	34
2.1.1 <i>Transgender zijn</i>	34
2.1.2 <i>Het belang van de media voor de transgendercommunity</i>	35
2.1.3 <i>De aanwezigheid van genderdysforie in de media</i>	38
2.1.4 <i>Positieve mediarepresentatie van transgenders</i>	40
2.1.5 <i>Negatieve mediarepresentatie van transgenders</i>	42
2.1.6 <i>De media als informatiebron voor transgenders</i>	46
2.2 <i>Deelconclusie resultaten</i>	49
Algemeen besluit	52
<i>Beperkingen en mogelijk verder onderzoek</i>	55
Bibliografie	57
Bijlage	62

Inleiding

Al vanaf de jaren '70 worden in verschillende populaire media transgenderpersonages afgebeeld. In films als *Dog Day Afternoon* (1975), *Boys Don't Cry* (1999) en *Transamerica* (2005) maar ook in populaire series als *Grey's Anatomy* (seizoen 3, 2008), *America's Next Topmodel* (seizoen 11, 2008) en *Transparent* (2014) zien we transgenderpersonages verschijnen (Townsend, 2014). Vandaag de dag lijkt de transgenderproblematiek echter meer dan ooit aanwezig te zijn in de media. Transgender personen krijgen meer media-aandacht en worden dan ook in toenemende mate afgebeeld via verschillende media, zoals films, televisie, muziek, internet, ... (McInroy & Craig, 2015). Zo zien we in de Vlaamse openbare omroepserie *Thuis* de moeilijkheden omtrent genderidentiteit bij het personage Frankie en zijn familie opduiken (Verstraete, 2015). Daarnaast vertolkt de transgenderactrice Laverne Cox de rol van een transgendervrouw in een vrouwengevangenis in de populaire Netflixserie *Orange is the New Black* (2013). In diezelfde serie speelt ook de genderfluide actrice Ruby Rose mee. Daarnaast krijgt het vaderfiguur van de bekende reality-tv-familie *The Kardashians*, Bruce Jenner, veel aandacht door zijn outing als transgendervrouw. Bruce gaat nu door het leven als Caitlyn Jenner. We kunnen haar transgenderverhaal volgen in de realityserie *I Am Cait* (2015) en zagen haar in juni 2015 verschijnen op de cover van het populaire tijdschrift *Vanity Fair*. Een ander voorbeeld is de film *Dallas Buyers Club* (2013), waarin acteur Jared Leto de rol van een transgendervrouw vertolkt, waarvoor hij bovendien een Oscar won. Zeer recent zijn er desgelijks verschillende films uitgekomen die de genderproblematiek aankaarten, zoals de film *The Danish Girl* en *About Ray* (Townsend, 2014). Ook binnen de muziekwereld blijft het genderissue niet onbewogen. Zo daagden beroemde muzikanten als Prince, Boy George, Madonna en David Bowie het binaire denken al eerder uit. Een recenter voorbeeld is Conchita Wurst, een *drag queen* die het Eurovisiesongfestival in 2014 won (Knack Focus, 2014). Anohni, de leadzangeres van *Antony and the Johnsons*, identificeert zich eveneens als transvrouw en komt er openlijk voor uit (Van Assche, 2016). Daarnaast doen verschillende transgendermodellen, zoals Andreja Pejic, Lea T. en Valentijn De Hingh, het erg goed in de mode-industrie (Schreiber & Thompson, 2015). Ketens als H&M en & Other Stories werken met transgendermodellen en/of brengen gender neutrale collecties op de markt (Chung, 2015).

De media rijken dus verschillende voorbeelden aan die de maatschappelijke relevantie van deze masterproef benadrukken. De vraag luidt echter of transgender personen akkoord gaan met de informatie en representaties die worden meegegeven via de media. Daarom focust deze masterproef op de inzichten van transgender personen zelf met als centrale probleemstelling "*Het belang van de media als informatie- en representatiebron voor transgender personen*". Dit wordt aan de hand van een kwalitatieve onderzoeksmethode benaderd. De ervaringen en attitudes van vijftien Vlaamse transgender personen worden aan de hand van diepte-interviews onderzocht, waarbij gepeild wordt

naar hun perceptie en beleving over genderdysforie in de media. Aan de hand van vier deelvragen wordt er getracht deze problematiek omtrent transgenderrepresentatie in de media in kaart te brengen:

1. *Wat is het belang van mediarepresentatie van en voor transgenders in de hedendaagse samenleving?*
2. *Hoe ervaren transgender personen de aanwezigheid van genderdysforie in de hedendaagse media?*
3. *In welke mate zien transgenders de media als een accurate representatiebron voor zichzelf en voor de transgendercommunity?*
4. *In welke mate zien transgenders de media als een accurate informatiebron voor zichzelf en voor de transgendercommunity?*

Het belang van dit thesisonderzoek duidt voornamelijk op de gemarginaliseerde en kwetsbare positie van transgenders in onze maatschappij (Craft & Mulvey, 2001). De cijfers omtrent depressie, zelfmoordgedachten en –pogingen bij transpersonen in België liggen verontrustend hoog (Motmans, de Biolley, & Debunne, 2009). Vooral sociale steun en sociale integratie spelen een belangrijke rol in het gevoel van acceptatie en de levenskwaliteit van transgenders (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011). Hoewel België gezien wordt als één van de meest progressieve landen op het vlak van acceptatie en rechten van transgenders, lijkt die erkenning er nog niet voldoende te zijn in onze maatschappij (Dumon & Conserriere, 2014). Zowel nationaal als internationaal onderzoek tonen aan dat die maatschappelijke aanvaarding van transgenders nog lang niet volledig aanwezig is in onze samenleving: negatieve attitudes, geweld en discriminatie tegenover transpersonen gebeuren nog te vaak de dag van vandaag (Kuyper, 2012; Haas et al., 2011; Motmans, T'Sjoen & Meier, 2014). Er is een duidelijke nood aan kennis, juiste informatie en positieve beeldvorming. De media kunnen hier een belangrijke rol vervullen. Het kan immers een goed middel zijn om de representatie, zichtbaarheid en aanwezigheid van transgenders te stimuleren, wat belangrijk geacht wordt voor het bevorderen van de kennis over en de acceptatie van de transgendergemeenschap in onze samenleving (Gauntlett, 2008).

Deze masterproef zal zich toeleveren op wat er vandaag de dag leeft omtrent het transgenderthema binnen de verschillende hedendaagse media, met een specifieke focus op de inzichten van transgenders zelf. Tegenwoordig heeft de media namelijk zijn status als gecommercialiseerde, verlamme en manipulerende massacultuur verloren. Het wordt gezien als middel om te ontspannen en te ontsnappen aan de realiteit, maar tegelijkertijd wordt het beschouwd als een manier om iets bij te leren en om op een directe of indirecte manier informatie te verschaffen. De mediaboodschappen zijn namelijk complexer geworden en trachten bepaalde aspecten van de maatschappij te representeren via zowel informatieve als entertainende media, waaronder televisie en film, radio en muziek, literatuur en comics en mode en reclame vallen. Niet alleen deze offline media zijn echter belangrijk binnen de maatschappij, ook het internet valt tegenwoordig onder de noemer van de media. Er is namelijk een

nieuwe realiteit van genetwerkte communicatie ontstaan, waarbij de gebruiker niet alleen als passieve consument wordt gezien, maar tegelijkertijd als een actieve, participerende maker van content (De Meyer, 2006). Ondanks de vele voorbeelden die reeds aangehaald werden en de toename van bewustwording rond genderdysforie en transgenderpersonages in de media blijft de visibiliteit van transgenders te klein. De media hebben dan ook een belangrijke functie in onze maatschappij en vormen een venster op de wereld. Dat venster kan een belangrijke informatie- en representatiebron vormen voor velen en heeft tegelijkertijd invloed op het publiek en hoe men aan de inhoud van die mediaboodschappen betekenis geeft (Gauntlett, 2008). Via de media wordt het publiek dus bewust gemaakt over het transgendergegeven en wordt een bepaalde attitude gevormd, wat evenzeer een significante impact kan hebben op zowel de identiteitsvorming als de ervaring van de transpersonen. Dit geldt zowel voor positieve als negatieve mediarepresentatie van fictieve transgenderpersonages en waargebeurde verhalen als voor getuigenissen van transgender personen zelf (McInroy & Craig, 2015).

Vanuit een wetenschappelijk oogpunt worden het belang en de nood aan onderzoek naar genderdysforie in de media benadrukt. Genderdiversiteit en het transgendertopic wonnen de afgelopen jaren aan wetenschappelijke, maatschappelijke en politieke belangstelling, terwijl onderzoek in dit gebied meestal vanuit medische en juridische invalshoek kwam. Het is belangrijk dat dit onderwerp steeds meer onder de aandacht gebracht wordt om zo te streven naar het verminderen en uiteindelijk uitschakelen van stereotypering, discriminatie en transfobie van transgenders in onze maatschappij. (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011). Naast een tekort aan zichtbaarheid is wetenschappelijk onderzoek naar mediarepresentatie van transgender personen nog steeds pover. Er is dus een duidelijke behoefte aan studies betreffende deze problematiek. Onderzoek naar genderdysforie in de media bestaat wel, maar focust te weinig op de inzichten van transgenders zelf (McInroy & Craig, 2015). Ook bij onderzoek naar de LGBTQ-community wordt vooral de T van transgender over het hoofd gezien, geminimaliseerd of te snel veralgemeend naar de holebigemeenschap (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011).

Deze masterproef is opgedeeld in twee grote delen, namelijk de literatuurstudie en het empirisch luik. In de literatuurstudie zal gekeken worden naar voorgaand onderzoek omtrent genderdysforie in de media. De verschillende concepten, visies en studies binnen het onderzoeksdomein zullen worden aangehaald en tot in detail worden besproken om zo een basis te creëren voor eigen onderzoek. Het eerste hoofdstuk handelt over de verschillende benamingen en terminologieën die gebruikt worden binnen het transgenderissue, daarna wordt er gekeken naar de situatie van transgenders in Vlaanderen. Aspecten als de prevalentie, attitudes en ervaringen van transgenders in Vlaanderen zullen worden besproken. Het tweede hoofdstuk biedt een theoretische omkadering betreffende het belang van mediarepresentatie voor transgenders. De moderniteitstheorie van Giddens wordt uitgelegd, waarna

ook de queer theorie van Butler en de transgender en *trans-identity* theorie worden verduidelijkt. Het derde hoofdstuk zal de aanwezigheid en visibiliteit van transgenders in de verschillende media bespreken en geeft vervolgens weer wat de termen positieve en negatieve representatie inhouden en wat deze betekenen voor transpersonen zelf. Het laatste hoofdstuk maakt een onderscheid tussen offline en online media en bespreekt de manier waarop deze een informatiebron kunnen zijn voor transgenders. Een tijdelijk, kort besluit zal de literatuurstudie afronden.

Na de literatuurstudie volgt het empirisch luik, waarbij de kwalitatieve onderzoeksmethode tot in detail zal worden uitgewerkt. Dit empirische deel zal uit twee grote hoofdstukken bestaan. Het eerste hoofdstuk omvat de methodologie van het onderzoek, waarin het onderzoeksopzet en de data-analyse duidelijk en gedetailleerd besproken worden. Binnen het onderzoeksopzet wordt eerst beschreven waarom er voor een kwalitatief onderzoek gekozen wordt, welke dataverzamelingstechnieken er gebruikt worden en de motivaties hierachter. Ook de steekproefmethode, de profielen van de participanten, de conceptualisering en het onderzoeksverloop zullen worden verduidelijkt. Voorts zal besproken worden hoe de data-analyse benaderd werd. Het tweede hoofdstuk omvat de resultaten. In dit deel zal een feitelijke beschrijving van de resultaten gegeven worden, waarbij een analytische en kritische reflectie wordt nagestreefd. Dit is gebaseerd op de interviewquotes en de codeboom uit de data-analyse. Zo wordt getracht aan de hand van die resultaten een antwoord te bieden op de verschillende onderzoeksvragen. Hierna wordt er een kort besluit gevormd betreffende de resultaten en wordt er nogmaals kritisch teruggeblikt op de onderzoeksbevindingen.

Deze masterproef eindigt met een algemeen besluit en discussie. In het algemeen besluit zullen zowel de bevindingen in de literatuurstudie als de onderzoeksresultaten aan elkaar worden gekoppeld. Hierbij zal een antwoord gevormd worden op de probleemstelling en de onderzoeksvragen. Ook worden de limieten van en de bedenkingen over dit onderzoek aangehaald. Tenslotte wordt aangegeven welke verdere onderzoekspistes mogelijk zijn.

DEEL I: Literatuurstudie

1. Wat betekent ‘transgender zijn’?

Vooraleer er dieper wordt ingegaan op de probleemstelling van deze masterproef, is het belangrijk de terminologie die gebruikt zal worden binnen dit onderzoek te verklaren. Daarom zal dit eerste hoofdstuk een verduidelijking geven over een aantal veelvoorkomende termen omtrent genderdysforie, genderdiversiteit en transgender. Het hanteren van een duidelijke en specifieke woordkeuze is van groot belang binnen deze studie, aangezien het over een gevoelig thema gaat en deze verschillende termen vaak voor verwarring en/of misvatting kunnen zorgen.

1.1 Genderdysforie en de hieraan gelinkte termen

Het duale denken omtrent mannen en vrouwen, gender en sekse wordt al sinds de jaren '70 in vraag gesteld. De traditionele opvattingen over genderidentiteit en -beleving zijn sindsdien geleidelijk veranderd. Er is een duidelijk verschil ontstaan tussen de termen gender en geslacht. Het eerste begrip verwijst naar de karakter-, gedrags- en identiteitsaspecten van een persoon die bijdragen tot het feit zich meer man of meer vrouw te voelen. Gender is dus vooral de wijze waarop een persoon naar zichzelf kijkt en zichzelf karakteriseert op basis van zijn/haar identiteit. De termen geslacht of sekse verklaren veeleer de lichamelijke en biologische aspecten van een persoon. Hoewel het binaire man/vrouw-denken nog steeds de basis vormt van het maatschappelijke wezen en denken, is er een enorme diversiteit ontstaan binnen de genderbeleving en tracht men weg te stappen van de beperkende genderrollen. Er is dan ook plaats gemaakt voor een ‘derde’ meer open benadering, waarbij gender en sekse niet per se samenvallen (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011; Motmans, De Biolley & Debunne, 2009).

De term genderdysforie beschrijft deze onenigheid tussen gender en sekse. Genderdysforie staat voor het gevoel van ontevredenheid dat een persoon ervaart door de disharmonie tussen het biologische, fysieke geslacht en de genderrol en -identiteit die een persoon zichzelf toeschrijft in zijn/haar alledaagse leven. Bij personen die genderdysfore gevoelens ervaren, ontstaat er dus een innerlijke onrust aangezien het lichaam niet overeenstemt met de genderidentiteit van die persoon. Men voelt zich opgesloten in eigen lichaam en identificeert zich gedeeltelijk of volledig met het andere geslacht. De term genderdysforie verwijst ook naar het sociale aspect in de samenleving, waarbij de maatschappij lijkt te verwachten dat men een typische genderrol aanneemt die mannen en vrouwen worden toegeschreven op basis van het fysieke geslacht, terwijl deze situatie net is waar de dysforie optreedt (Motmans, De Biolley & Debunne, 2009). Genderdysfore gevoelens treden vaak op in de vroege jeugd, waarbij angst, schaamte, een negatief zelfbeeld en zelfs depressie een gevolg kunnen zijn van het anders-voelen en het gevoel hebben er niet bij te horen. Net daarom is de acceptatie en

normalisatie van genderdysforie niet alleen binnen de directe omgeving, maar ook in onze maatschappij zo belangrijk (Wormgoor, 2011). Het is van belang dat genderdysforie niet gestigmatiseerd wordt. Daarom moet men dan ook attent zijn bij het gebruik van het woord. Genderdysforie is namelijk een synoniem voor de term genderidentiteitsstoornis, zoals het in de medische sector wordt gebruikt. Het probleem van deze benaming ligt vooral in het gebruik van de term 'stoornis', wat een pathologische en negatieve connotatie benadrukt, waardoor men hieraan andere begrippen zoals 'ziek', 'afwijkend', 'abnormaal' en/of 'atypisch' zou kunnen koppelen. Genderdysforie of andere gelinkte termen aan gendervariant gedrag mogen dus absoluut niet gebruikt worden om een ziektebeeld te beschrijven, aangezien het eerder gezien wordt als een fenomeen, als een natuurlijke variatie die verder gaat dan het typische binaire man/vrouw-denken betreffende gender en sekse. (Motmans, De Biolley & Debunne, 2009).

Transgenders zijn personen die genderdysforie gevoelens hebben of hebben gehad. Deze term wordt beschreven in de literatuur als een paraplueterm voor mensen van wier gender niet overeenstemt met hun sekse zoals vastgesteld bij de geboorte en waarvan hun genderidentiteit en/of expressie niet overeenstemt met de heersende sociale verwachtingen (Wormgoor, 2011; McInroy & Craig, 2015). Het gaat dus over een diverse groep mensen die behoren tot de transgendercommunity, ook wel transgemeenschap genoemd in het Nederlands. Tot die gemeenschap behoren transseksuelen, transgenderisten, travestieten, crossdressers, intergenders en iedereen die zichzelf onder de term transgender wilt benoemen (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011). Hier wordt in de volgende alinea verder op ingegaan. De transgendercommunity wordt gezien als een onderdeel van de LGBTQ-community, wat de afkorting is voor *lesbian, gay, bisexual, transgender* en *queer*. Deze benaming verwijst naar alle seksuele en (gender-) minderheden in onze maatschappij en tracht deze mensen internationaal te verenigen in hun strijd tegen discriminatie en voor gelijke rechten en kansen (McInroy & Craig, 2015; Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011). Toch moet er opgelet worden met het vergelijken van deze groepen betreffende hun juridische, medische en sociale situatie. Transgenders hebben namelijk andere, meer specifieke noden en problemen door het binaire 'man-vrouw'-denken en minder omwille van hun seksuele geaardheid. Zo blijkt de passabiliteit of het slagen om sociaal en in het openbaar als man of vrouw gezien te worden zonder dat dit in vraag gesteld wordt, enorm belangrijk te zijn voor de levenskwaliteit van transgenders (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011). Tevens is het vaak zo dat binnen onderzoek naar de LGBTQ-gemeenschap vaak de T van transgender over het hoofd wordt gezien. Zo blijken de onderzoeksthema's, -gegevens en/of -bevindingen in verband met de transcommunity nogal snel veralgemeend en/of geminimaliseerd te worden binnen deze studies. Het verschil ligt dus vooral in het feit dat holebiseksualiteit verwijst naar 'seksuele identiteit en geaardheid', terwijl transgender eerder onder 'genderdiversiteit, genderidentiteit en genderexpressie' valt (Motmans, De Biolley & Debunne, 2009; Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011).

Transseksuelen zijn transgender personen die zich volledig identificeren met het andere geslacht en een geslachtsaanpassende behandeling hebben ondergaan naar hun gewenste genderidentiteit via een hormoonbehandeling en de nodige operaties (Wormgoor, 2011). Transgenderisten zijn mensen die zich identificeren met het andere geslacht en zo ook grotendeels door het leven gaan, maar er tevens voor kiezen om deels te leven met de genderidentiteit die overeenstemt met het geboortegeslacht. Lichamelijke aanpassingen zijn dan niet gewenst of voltrekken zich slechts gedeeltelijk, het gaat dan bijvoorbeeld enkel om een hormoonbehandeling of een borstoperatie. Meestal spelen hier contextuele factoren in mee, zoals bijvoorbeeld relaties, familie of werk (Motmans, 2009). Travestieten of crossdressers zijn personen die door middel van gedrag, kleding, en/of make-up zich anders voordoen om de rol van het andere gender aan te nemen. Toch wil Motmans (2009) erop wijzen dat elke travestiet een crossdresser is, maar niet elke crossdresser noodzakelijk een travestiet is. De genderidentiteit van deze personen komt nog steeds overeen met hun geboortegeslacht en de genderdysfore gevoelens worden dus af en toe uitgedrukt en zijn tijdelijk van aard. Met intergender wordt verwezen naar het gevoel niet te behoren tot een specifiek gender, men voelt zich noch man noch vrouw. Het betekent letterlijk tussen de genders in en wordt ook wel *genderqueer* of *genderfluid* genoemd (Motmans, De Biolley & Debunne, 2009).

Daarnaast is het ook belangrijk om te wijzen op het verschil in woordkeuze tussen transgendermannen en transgender vrouwen. Met transseksuele man, transgenderman of transman wordt verwezen naar een persoon die de ‘vrouw-naar-man’-transitie maakt of gemaakt heeft. Een transman is dus geboren met het vrouwelijke geslacht maar heeft een mannelijke genderidentiteit. Transseksuele vrouw, transgendervrouw of transvrouw is dan een man van aangeboren sekse, maar die zich identificeert zich met een vrouwelijke genderidentiteit. Hier spreken we dus over de ‘man-naar-vrouw’-transitie (Wormgoor, 2011). De transitie is een proces dat vaak jaren duurt en verschillende stappen impliceert, zo omvat dit het aanvaarden van eigen genderidentiteit, het anders voorkomen, het veranderen van kleding, het al dan niet ondergaan van medische processen zoals hormoonbehandelingen en/of operaties, het veranderen van naam op officiële documenten, enzovoort (McInroy & Craig, 2015).

Wanneer er gesproken wordt over cisgender of nontransgender verwijst dit naar het niet-transgender zijn. Dit betekent dat de genderidentiteit, -beleving en/of -rol dus wel in overeenstemming is met de aangeboren sekse en met wat de maatschappij als ‘normaal’ of ‘passend’ beschouwt betreffende overeenstemming van gender en geslacht (Motmans, De Biolley & Debunne, 2009).

1.2 Transgenders in Vlaanderen

De transgendercommunity bestaat duidelijk uit een zeer diverse groep mensen, die elk op hun eigen manier genderdiversiteit omschrijven en uiten. Net door deze diversiteit binnen die groep is het onmogelijk het exact aantal transgender personen in Vlaanderen vast te stellen. Slechts een klein deel

van deze groep, namelijk transseksuelen, die zowel een medische als een juridische geslachtsverandering hebben ondergaan, worden geregistreerd in het rijksregister van België (Transgenderinfopunt, n.d. a). Uit een onderzoek van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM, 2015) blijkt dat 794 Belgen, waarvan in Vlaanderen 494 personen, van 1993 tot 2014 officieel van geslacht zijn veranderd. Twee derde van dit aantal maakten de ‘man-naar-vrouw’-transitie en één derde de ‘vrouw-naar-man’-transitie. Er wordt eveneens een stijging vastgesteld in de statistieken betreffende de evolutie van de geslachtswijzingen, wat verklaard kan worden door de nieuwe wetten omtrent dit onderwerp en de vooruitgang in de medische en juridische sector (IGVM, 2015). Toch moet benadrukt worden dat deze cijfers enkel voortkomen uit documenten van degenen die geregistreerd zijn en dus de volledige transitie hebben ondergaan, waardoor het grootste deel van de transgendercommunity officieel gezien verborgen blijft. De transgendergemeenschap in België mag dus niet verengd worden tot enkel diegenen die effectief een geslachtsaanpassende operatie hebben ondergaan, velen onder hen hebben namelijk geen behoefte om dit te doen of hebben er de middelen niet voor. Wanneer er bijgevolg gekeken wordt naar de volledige groep transgenders, zoals in vorig hoofdstuk gedefinieerd werd, kan er gezegd worden dat er naar schatting zo’n 30.000 transgender personen in België zouden zijn (Transgenderinfopunt, n.d. a).

Het onderzoek van Motmans, T'Sjoen, en Meier (2011) naar de levenskwaliteit van transgenderpersonen in Vlaanderen geeft een duidelijk inzicht over hoe zowel de materiële welvaart als de immateriële aspecten van Vlaamse transgenders zich verhouden tegenover die van de doorsnee populatie in Vlaanderen. Onder de noemer levenskwaliteit vallen aspecten als onderdak, kleding, fysieke en mentale gezondheid, sociale relaties, vrijheden van het individu, kwaliteit van de omgeving, ... Bij deze vergelijking lijken transgenders in het algemeen significant slechter te scoren dan de Vlaamse cisgenders. Het probleem ligt vooral bij het ontbreken van beeldvorming, zichtbaarheid en bekendheid. Zo meldt de transgenderpopulatie zelf het gebrek aan algemene, duidelijke en betrouwbare informatie naar zowel de maatschappij als naar de transcommunity toe (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011; Motmans, De Biolley & Debunne, 2009). Het concept genderdiversiteit is in onze maatschappij namelijk nog te onzichtbaar en onbekend. Transgenders hebben nood aan positieve beeldvorming en rolmodellen in de samenleving. Zowel in het onderwijs, als op de werkvloer, als in openbare ruimtes ontbreken die kennis, informatie en visibiliteit (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011). Organisaties voor de transgendercommunity zijn in Vlaanderen eveneens enorm belangrijk. Er is een duidelijk gebrek aan institutionele voorzieningen en overheidssteun, waardoor er vele zelforganisaties en –verenigingen voor transgenders zoals de *Vlaamse Transgender Kring*, *Anders Gewoon* en *Çavaria* zijn ontstaan (Motmans, De Biolley & Debunne, 2009).

Daarnaast zijn de steun van de sociale omgeving en de mate van sociale integratie de belangrijkste factoren om het gevoel van acceptatie te vergroten. Het streven naar algemene maatschappelijke aanvaarding, tolerantie en het begrijpen van genderdysforie is dus uiterst belangrijk om stigmatisering,

misvattingen, discriminatie, transfobie, pesterijen en zelfs geweld tegenover transgenders uit te schakelen (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011; Motmans, De Biolley & Debunne, 2009). Een Nederlands onderzoek naar de prevalentie en attitudes ten aanzien van transgenders toont aan dat een vijfde van de Nederlandse bevolking een negatieve houding heeft tegenover transgender personen. Zo vindt 20,1% dat er iets mis is met mensen die genderdysfore gevoelens hebben en zo'n 21,3% wil liever niet omgaan met transgenders. Daarnaast blijkt dat 8 tot 9% problemen heeft met transgenders binnen zijn sociale kring en zelfs de vriendschap zou verbreken met iemand die uit de kast komt als transgender (Kuyper, 2012). Tevens blijkt uit een recent onderzoek naar geweldervaringen van transgenders in België dat 79,8% van de respondenten ooit al eens geconfronteerd is geweest met een vorm van geweld omwille van hun transgenderstatus, waarvan 78,9% verbaal en/of psychisch geweld heeft ervaren, 31,7% seksueel geweld, 26,8% fysiek geweld en 18,4% materieel geweld (Motmans, T'Sjoen & Meier, 2014).

Niet alleen de cijfers over de attitudes tegenover transgenderpersonen zijn zorgwekkend, ook onderzoek naar depressie, zelfmoordgedachten en -pogingen wijst op de ernst van de zaak. Zo toont een onderzoek naar het leven als transgender in België, waarin 244 transgenders bevestigd werden, aan dat 62,3% ooit kampte met zelfmoordgedachten. Van deze 62,3% ondernam meer dan een derde minstens één zelfmoordpoging. Van de totaal bevestigde respondenten is dit 22% (Motmans, de Biolley, & Debunne, 2009). Verschillende achterliggende biologische, psychologische en sociale risicofactoren zoals het coming-out proces, een tekort aan sociale steun, het ervaren van genderdysforie, geïnternaliseerde transfobie en de effectieve confrontatie met transfobie kunnen aan de basis liggen van de gevoeligheid voor het ontwikkelen van deze suïcidale gedachten en suïcidaal gedrag (Dumon & Conserriere, 2014). Bovendien duidt Arune (2006) op het feit dat transseksuelen worden gezien als groep die het meest vatbaar is voor zelfmoordgedachten en/of –gedrag dan elke andere bestaande groep in onze maatschappij. Het gevoel gevangen te zitten in hun lichaam of situatie, de manier waarop ze behandeld worden in de maatschappij, weinig vertrouwen en een slecht zelfbeeld stimuleren die depressieve gedachten en suïcidaal gedrag.

Deze cijfers zijn verontrustend hoog en de feiten duiden op de nood aan enerzijds meer kennis en visibiliteit en anderzijds een positieve beeldvorming van transgenders in onze samenleving. De media kan binnen deze problematiek een belangrijke rol aannemen. Die rol zal in de komende hoofdstukken verduidelijkt worden.

2. Theoretische omkadering betreffende het belang van de media voor transgender personen

Dit hoofdstuk tracht een theoretische omkadering weer te geven betreffende de invloed van de media op de identiteitsvorming van seksuele minderheden in de hedendaagse samenleving met een specifieke focus op het transgenderissue. De media verspreidt namelijk een groot aantal boodschappen over identiteit en vormen van zelfexpressie, gender en seksualiteit die invloed kunnen hebben op het publiek. Toch mogen we er niet vanuit gaan dat media-invloed een eenzijdig proces is. Het publiek heeft namelijk ook de macht om die boodschappen een eigen betekenis te geven en actief te verwerken, vervormen of negeren op zijn of haar eigen manier (Gauntlett, 2008). Dit hoofdstuk legt de specifieke focus op theorieën die de impact van beelden en ideeën in de media betreffende gender en sekse omschrijven en/of bekritisieren. Dit alles wordt onderzocht met bijzondere aandacht voor de individuele identiteitsvorming van transgender personen.

2.1 Giddens en de reflexiviteit van de moderniteit

In onze moderne samenleving lijkt het moeilijker dan ooit om niet dagelijks in contact te komen met de media. Mensen consumeren immers al dan niet bewust verschillende soorten media per dag en dit meerdere uren per dag. We kijken dagelijks televisie, luisteren naar de radio, bladeren door magazines, surfen op het internet of komen in contact met reclame via deze verschillende mediakanalen. De media is alomtegenwoordig in onze moderne maatschappij. Het publiek wordt dus alle dagen overspoeld met informatie waarin verhalen, situaties en relaties van andere mensen, zowel fictief als waargebeurd, worden geprojecteerd. De media produceert en reproduceert ideeën van en over de samenleving en hoe men verwacht wordt zich hierin te gedragen. Zo stelt Gauntlett (2008, p.280): *“Television programmes, pop songs, adverts, movies and the internet all also provide numerous kinds of ‘guidance’ – not necessarily in the obvious form of advice-giving, but in the myriad suggestions of ways of living which they imply”*. Het lijkt dus vanzelfsprekend en onvermijdelijk dat mensen hierdoor op een of andere manier beïnvloed worden, vooral in de manier waarop men naar zichzelf kijkt, maar ook naar anderen. De populaire media kan dus als referentiepunt of hulpmiddel gebruikt worden voor de constructie en bevestiging van verschillende sociale identiteiten. Dit geldt zowel voor de eigen identiteitsvorming als voor verwachtingen van het gedrag en de identiteit van anderen (Liebes & Curran, 1998; Gauntlett, 2008).

Een belangrijke auteur binnen deze materie is Anthony Giddens. Met zijn boek *The Consequences of Modernity* (1990) plaatst hij zijn theorie omtrent moderniteit, zelfidentiteit en reflexiviteit van het individu en de ander naar voren, waarbij de focus gelegd wordt op de ontwikkeling van het individu in de moderne samenleving. Zo stelt Giddens (1990, p.38): *“The reflexivity of modern social life consists in the fact that social practices are constantly examined and reformed in the light of incoming*

information about those practices, thus constitutively altering their character.” De mainstream media kan hier dus een centrale rol bemachtigen in het voortdurend aanleveren van sociale denkbeelden. Tevens houdt Giddens rekening met veranderingen in de samenleving en is het gepast om zijn denkwijze toe te passen op hedendaagse voorbeelden zoals verschuivingen in genderrelaties en veranderende percepties omtrent genderidentiteiten. Er worden namelijk sociale structuren, regels en verwachtingen ontwikkeld in onze samenleving waar geen formele bevestiging over bestaat, maar die we eerder zien als vanzelfsprekend en die we versterken door deze te produceren en te herproduceren. Wanneer deze verwachtingen verstoord worden, kunnen mensen verward of gechoqueerd reageren (Giddens & Pierson, 1998). Wanneer we dit toepassen op het transgendergegeven, zien we dat het nog te vaak gebeurt dat sommigen dit niet snappen. Een reden hiervoor is het feit dat genderdysforie nog niet als volledig ‘normaal’ wordt beschouwd binnen de sociale structuren in onze maatschappij en het binaire ‘man-vrouw’-denken nog steeds overheerst (Gauntlett, 2008; Kuypers, 2012; Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011; Motmans, De Biolley & Debunne, 2009). Tevens is ook de constructie van zelfidentiteit in de moderne samenleving een steeds terugkerend issue. Mensen maken elke dag keuzes om hun identiteit uit te drukken aan de hand van kleding, voorkomen, geloof, sociale relaties, ... Giddens (1990) duidt erop dat de constructie van zelfidentiteit een reflexief project is, waarbij we onszelf steeds monitoren op basis van onze eigen acties, keuzes, invloeden en context. Die reflexiviteit is een typische en bepalende eigenschap van de mens, wat Giddens (1990, p.36) het “*reflexive monitoring of action*” noemt. We maken een continue ordening en herordening van sociale relaties om ons te onderscheiden van de rest en tegelijkertijd om elkaar als voorbeeld te beschouwen. Dit alles gebeurt zowel op macroniveau als op microniveau. Dit eerste niveau verwijst naar instellingen of organisaties in onze maatschappij, zoals de media, die bepaalde denkbeelden voortbrengen naar een collectieve identiteitsconstructie en naar de verwachtingen binnen de samenleving als geheel. Het microniveau duidt op het individueel level waarbinnen individuele identiteitsconstructie en het persoonlijke centraal staat (Giddens, 1990; Gauntlett, 2008). Op basis van input van informatie en kennis gehaald uit de context waarin men zich bevindt, zal men dus een identiteit ontwikkelen. De media heeft een belangrijke rol in die ontwikkeling, aangezien mensen veel meer dan vroeger geconfronteerd worden met klankborden die ons ideeën geven over situaties, percepties en heersende opinies. De populaire media suggereert levensstijlen, vormen van zelfpresentatie en manieren om geluk te vinden. Het publiek wordt dus beïnvloed door perspectieven, representaties en narratieven meegegeven door de media, die ons stimuleren om zelf een orde te scheppen in de complexiteit van het leven en van onze eigen identiteit (Gauntlett, 2008). Daarnaast is er een onmiddellijk respons mechanisme ontstaan door de *user generated content*, wat inhoudt dat mensen elkaar voeden in het reflexiviteitsproces door zelf content te maken en dit online te verspreiden. Een populair voorbeeld hiervan is de videowebsite Youtube (McInroy & Craig, 2015).

2.2 Queer theorie van Butler

Queer theorie is een sociale constructietheorie die zich bezig houdt met het bevragen van de grenzen van gender, seksuele identiteit en de gelinkte communities en politiek die hieruit ontstaan. De theorie wordt vooral geplaatst binnen de humane wetenschap, met een specifieke focus op literatuur, film en cultural studies. Het omvat vragen omtrent feminisme, queer studies en genderstudies. Queer wordt vaak gelinkt aan holebitopics, maar het gaat verder als dit; de term laat het denken over ‘stabiele’ seksen, genders en ontwikkelingen hiervan wankelen. Transgendertopics, zoals genderfluiditeit, genderambivalentie en genderidentiteit, kunnen dus ook onder de noemer van queer theory vallen (Namaste, 1994; Gauntlett, 2008). De basis van deze theorie ligt bij het poststructuralisme. Deze term verwijst naar de manier waarop we onszelf en de sociale context die breekt met de traditionele epistemologie interpreteren. Het bestuderen van complexe netwerken van sociale relaties en hun invloeden op de maatschappij en sociale structuren staat centraal. De queer theorie focust binnen die sociale relaties dan vooral op het ontstaan, de ontwikkeling en de invloed van seksualiteit, genderidentiteit en genderrollen (Namaste, 1994).

Judith Butler heeft met haar werk *Gender Trouble* uit 1990 een grote bijdrage geleverd binnen de queer theorie. Het werk wordt gezien als één van de basisteksten van de stroming (Butler, 1999). Butler (1999) focust vooral op de bevraging van sekse en gender waarbij de rol van de vrouw en het feministische denken een centrale positie in haar analyse innemen. Toch is haar visie ook interessant en toepasbaar met betrekking op het transgendertopic, aangezien Butler de binaire scheiding tussen geslacht en gender als een sociale constructie ziet en niet als een natuurlijk gegeven. Hierdoor overschrijden transgenders de grenzen van het uiten van gender en gaat men verder dan het duale ‘man-vrouw’-denken. Haar theorie daagt de traditionele visies tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid en tussen gender, sekse en seksualiteit uit (Butler, 1999). Zo wordt er gesteld dat geslacht als een binair biologisch element wordt gezien, een persoon is dus man of vrouw bepaald bij de geboorte, terwijl gender als een cultureel gegeven beschouwd wordt. Het geslacht, dat vaststaat, bepaalt dus door culturele assumpties het gender wat ook de verlangens van een persoon zou verklaren. Butler (1999) wil wegstappen van deze stelling en ziet het lichaam niet als iets dat het gender, de identiteit en/of de verlangens van een persoon zou kunnen bepalen. Wetenschappelijke en historische discoursen hebben de mens het binaire geslacht- en gendersysteem opgelegd en hebben onze visie hierop gevormd, waarbij een man zich mannelijk moet gedragen en een vrouw vrouwelijk moet zijn (Gauntlett, 2008). We worden gedwongen bestaande discoursen te volgen die door culturele constructies zijn opgelegd, waarbij gender als iets vast beschouwd wordt. Ook dit spreekt Butler (1999) tegen door gender te zien als een performance, een act, een vloeibare variabele die afhankelijk is van een bepaalde context en een bepaalde tijd. Dit wil zeggen dat geen enkele genderidentiteit juister of meer echt is dan een andere. Toch zijn we meer vertrouwd met bepaalde identiteitspatronen

door de frequente herhaling ervan. Hier speelt de media een significante rol. De meest geprefereerde genderidentiteiten en –categorieën worden bevestigd door het vaker circuleren van typische mannelijke en vrouwelijke performances. Toch zijn er de afgelopen jaren verschuivingen te zien in de representatie van genderidentiteiten binnen de media waarbij minder vastgehouden wordt aan sekse, gender en identiteit als binaire gegevens en waarbij een grotere verscheidenheid aan niet-traditionele beelden en ideeën over genderidentiteit en gendervariantie worden verspreid (Gauntlett, 2008).

2.3 De transgender theorie en *trans-identity* theorie

Alhoewel de queer theorie ook het transgender topic omvat, zoals hierboven uitgelegd, is er toch enige kritiek ontstaan vanuit de transgendergemeenschap. Zoals reeds gezien verdedigt de theorie de pluraliteit van genderidentiteiten, maar houdt tegelijkertijd op een of andere manier vast aan genderbinariteit en promoot op deze manier de stereotypering van genderrollen door de typische man-vrouw-geslachtscategorieën te accepteren. Wanneer de queer theorie wordt toegepast op transgender personen moet er toch steeds rekening gehouden worden met het feit dat deze theorie steeds verder bouwt op veronderstellingen van mannelijke en vrouwelijke geslachtscategorieën (Nagoshi & Brzuzy, 2010).

Als reactie hierop is de transgender theorie ontstaan, wat een recente theoretische oriëntatie over de aard van gender inhoudt met specifieke aandacht voor de ontwikkeling van genderidentiteit en ervaringen van transgender personen. Het is een recente theorie die de feministische en queer theorie omvat en tegelijkertijd overstijgt. Men stapt dus niet volledig weg van wat de queer theorie zegt, maar vult dit eerder aan door in het bijzonder te focussen op het transgender topic. Nagoshi en Brzuzy (2010, p. 432) beschrijven het studieveld van de theorie als volgt: “... *explicitly incorporating ideas of the fluidly embodied, socially constructed, and self-constructed aspects of social identity, along with the dynamic interaction and integration of these aspects of identity within the narratives of lived experiences.*”. Genderfluiditeit binnen de constructie van het zelf en de sociale identiteit op basis van beleefde ervaringen is binnen deze theorie dus belangrijk. De impact van sociale structuren op de pluraliteit en fluiditeit van genderexpressie staat dan ook centraal. De transgender theorie voorziet dus een alomvattend kader voor het begrijpen en ondersteunen van onderdrukte sociale identiteiten in onze samenleving (Nagoshi & Brzuzy, 2010).

De *trans-identity* theorie, geïntroduceerd door Nagoshi, Nagoshi en Brzuzy (2014), gaat nog verder dan de transgender theorie om de ware identiteiten van transgender individuen te begrijpen. “... *[The] idea that transgender identity is an “embodied subjectivity” that should be looked at as an ongoing process of becoming male or female*” (p.87), ligt aan de basis van deze theorie (Nagoshi, Nagoshi en Brzuzy, 2014). De identiteit van een persoon is namelijk binnen een sociale context het resultaat van een continue en dynamische interactie tussen drie bronnen, namelijk de lichamelijke ervaringen, het zelf-construerende aspect van de identiteit en het sociaal geconstrueerde aspect dat verwijst naar de

verwachtingen binnen een specifieke sociale omgeving waarin een identiteit wordt gevormd. De maatschappij wordt gezien als een sociale constructie van ideologieën die te weinig rekening houdt met individuele en lichamelijke ervaringen binnen hun sociale context. Dit kan tevens toegepast worden op de representaties in de media waarbij onderdrukking van bepaalde genderrollen en -expressies nog steeds voorkomt. Net het weergeven en begrijpen van die ervaringen van elk uniek individu is essentieel voor het verstaan van iemands genderidentiteit en de diversiteit en fluiditeit die deze kan aannemen (Nagoshi, Nagoshi en Brzuzy, 2014).

3. Mediarepresentatie van de transgendercommunity

De populaire media toont een grote diversiteit aan denkbeelden, representaties en lifestyles, waaruit het publiek kan kiezen. Toch is het zo dat door die brede waaier aan diversiteit vaak tegelijkertijd enge en beperkte interpretaties van wat er gaande is in onze maatschappij opduiken (Gauntlett, 2008). Dit kan worden toegepast op de representatie en visibiliteit van seksuele minderheden in de media. De media mag zich namelijk niet beperken tot stereotypering en/of misrepresentatie van deze groepen in de maatschappij. Toch gebeurt dit vaker dan we denken (Gross, 1998; Gauntlett, 2008). De media reflecteert namelijk nog te vaak voornamelijk de interesses en ervaringen van de dominante groepen in de maatschappij. Ook wordt de media vaak gecontroleerd door deze groepen, waarin voornamelijk blank, mannelijk en heteroseksueel overheersen (Gross, 1998). Toch is hier de afgelopen twintig jaar verandering in gekomen en is de media een middel geworden om eerder verandering aan te moedigen eerder dan dat ze een kracht vormt om mensen in oude visies en traditionele beelden te verankeren. De beeldvorming over binaire klassieke gendercategorieën blijft bijvoorbeeld sterk, maar er wordt tevens plaats gemaakt voor andere, meer alternatieve ideeën en afbeeldingen over genderdiversiteit en genderbeleving. Zo is er nog steeds sprake van een ondervertegenwoordiging van LGBT-personen in de mainstream media, maar is er wel een toename te zien in de beeldvorming hieromtrent (Gauntlett, 2008). Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de aanwezigheid van genderdysforie in de verschillende media, waarna tevens de problematiek omtrent zowel de positieve als negatieve representatie van transgender personen in de media wordt besproken.

3.1 Visibiliteit in de media

Zoals eerder vermeld is visibiliteit van transpersonen in de media van groot belang niet alleen voor de acceptatie van en kennis over genderdysforie naar het publiek toe, maar ook voor het welzijn van transgenders zelf. De Amerikaanse non-profit organisatie GLAAD, wat staat voor *Gay and Lesbian Alliance Against Defamation*, houdt zich bezig met de strijd voor diversiteit en gelijkheid van de LGBT-gemeenschap binnen zowel de Amerikaanse als buitenlandse media door het monitoren van de aanwezigheid en representaties van de LGBT-community binnen de nieuwsmedia, entertainende media, Spaanstalige en Latino media, en biedt tevens tools voor communicatieve en digitale strategieën omtrent het rapporteren over en het portretteren van de LGBT-community (GLAAD, 2016a). Het jaarlijkse ‘*Where We Are on TV*’-rapport van de organisatie, geeft een duidelijk overzicht van de aanwezigheid van LGBT-personages, -programma’s en –verhaallijnen op de Amerikaanse televisie. Reeds twintig jaar analyseert deze organisatie de televisiemedia, waarbij voornamelijk het belang van de aanwezigheid van LGBT in de media benadrukt wordt. De afgelopen tien jaar is de aanwezigheid van deze gemeenschap in de media enorm gestegen en is haar representatie verbeterd. De opkomst van digitale platformen en *content creators* binnen het televisielandschap, zoals Netflix en Amazon, hebben een grote rol gespeeld in die vooruitgang. Hun *original streaming series*

portretteren het hoogste aantal transgenderspersonages in vergelijking met andere series. Voorbeelden van dergelijke series zijn *Orange is the New Black*, *Transparent* en *Sense8* (GLAAD, 2015a). Ook in de *2015 Network Responsibility Index* van GLAAD die sinds 2006 jaarlijks Amerikaanse televisienetwerken analyseert, wijst GLAAD op een enorme verbetering in de mate van betrokkenheid en kwaliteit van de LGBT-representatie en –aanwezigheid. De organisatie is er dan ook van overtuigd dat deze vooruitgang een weerspiegeling kan betekenen voor de acceptatie van transgender personen in de maatschappij. Ondanks deze verbetering is er nog steeds een lange weg te gaan op het gebied van genderdiversiteit binnen het medialandschap volgens het televisierapport van 2015. Uit dit rapport komt voort dat slechts 4% van het aantal bestudeerde personages uit de Amerikaanse televisieseries tot de LGBT-gemeenschap behoort. Daarnaast blijkt dat van de 271 LGBT-personages die op de televisie verschenen slechts 7 personages als transgenders werden afgebeeld, waarvan 6 transvrouwen en 1 transman. De aanwezigheid van transmannen in de mainstream media blijft miniem (GLAAD, 2015b). Niet alleen transmannen zijn nagenoeg onzichtbaar in de media, ook de representatie van gendervariante kinderen, (pre)adolescenten en gekleurde transpersonen zijn nog te weinig aanwezig in de media (GLAAD, 2015a; Kelso, 2015). Dit houdt verband met het concept *symbolic annihilation* van Gerbner en Gross (1976), ook wel *symbolic violence* of *gentle violence* genoemd. Deze term verwijst naar de afwezigheid, stereotypering en/of misrepresentatie in de media van gemarginaliseerde groepen in de maatschappij. Door het herhaaldelijk representeren van specifieke groepen wakkert de media een gevoel van publieke identiteit, belang en relevantie aan bij die groepen. Wanneer die visibiliteit ontbreekt, bevestigt de media alleen maar de kwetsbare rol van bepaalde groepen, zoals seksuele en genderminderheden, in de samenleving. Niet alleen het televisielandschap kampt met dit probleem van *symbolic annihilation* betreffende de representatie van transgenders, ook op andere media is dit gegeven toepasbaar.

Een derde studie van GLAAD (2016b) resulteert in de *2016 Studio Responsibility Index*, waarbij de portrettering van LGBT-personages in de filmindustrie wordt bestudeerd. Dit met specifieke focus op films die uitkwamen in 2015 door Hollywoodfilmstudio's, waaronder zowel de grote studio's als de onafhankelijke 'art house' studio's. Deze studie geeft de achterstand en het tekort aan vooruitgang van de filmindustrie weer. In de 114 uitgebrachte Hollywoodfilms van 2014, werd geen enkel personage vastgesteld dat zich identificeerde als transgender (GLAAD, 2015c). In 2015 werd slechts in één van de 126 films een transgenderpersonage afgebeeld (GLAAD, 2016b). Naast de afwezigheid, zijn ook het gebrek aan consistentie, tekort aan diversiteit en vooral negatieve, verouderde en zelfs beledigende portrettingen van LGBT-personen problematisch. Tevens zijn zowel de inhoud als de duur van de representaties in films schaars (GLAAD, 2015c). Wel duidt GLAAD (2015c) op een duidelijk verschil in de aanwezigheid en de kwaliteit van de representatie van transgenderpersonages in films van de grote Hollywoodstudio's en de onafhankelijke 'art house' studio's. Volgens een andere studie over de representatie van transgenders in de media lijken ook buitenlandse filmstudio's, en dan vooral de

West-Europese, het beter te doen. Dit kan verklaard worden door de onafhankelijkheid en beweegvrijheid van die studio's en tevens door de grotere en snellere acceptatie van LGBT-personen in West-Europese landen in vergelijking met de Verenigde Staten (Kelso, 2015). GLAAD (2015c) duidt er echter op dat verbetering in de art house cinema eveneens sterk nodig is, aangezien in 2014 slechts 10,6% van de onafhankelijke films LGBT-personages bevatte.

Ook in de printmedia zoals in boeken, kranten en tijdschriften wordt er sporadisch aandacht gegeven aan transpersonen. In kranten en magazines als *Time*, *Vanity Fair*, *Saturday Night* en de *New York Times* verschenen bijvoorbeeld reeds voorheen artikels over het transgendertopic, waarbij vooral gefocust wordt op ervaringen en levensverhalen (Zucker, Bradley, Owen-Anderson, Kibblewhite & Cantor, 2008). Ook de studie van Kelso (2015) naar de mediarepresentatie van gendervariante, preadolescente kinderen duidt op een tekort aan transgender personages in geprinte media. Wanneer er gefocust wordt op de LGBT-gemeenschap worden vooral homo's en lesbiennes afgebeeld, en slechts een miniem aantal transgender verhalen komen aan bod. Vooral in kinder- en tienerboeken lijkt het probleem van de afwezigheid van genderdiversiteit groot. Ondanks dit tekort aan representatie, is het wel zo dat wanneer er artikels verschijnen in nieuwsbladen of tijdschriften, men dit meestal op een correcte en empathische manier tracht over te brengen aan het publiek. Een kanttekening is hier wel dat een sensationele ondertoon nooit ver weg lijkt te zijn. Dit geldt tevens voor het medium radio (Kelso, 2015).

Volgens het onderzoek van Tsai (2004) lijkt de zichtbaarheid van transgender personen problematisch in de reclame. Wanneer de vergelijking wordt gemaakt met de volledige LGBT-gemeenschap zijn vooral biseksuele en transgender personen een onbesproken issue in de reclamewereld. Waar biseksualiteit af en toe wordt aangehaald, komt transgenderrepresentatie zelden voor. Wanneer transpersonen dan wel in de kijker worden gezet, wordt opnieuw slechts een deel van deze groep gerepresenteerd, namelijk transseksuele vrouwen. Vaak worden zij geportretteerd in reclamespots als misleidende vamp tegenover onschuldige heteromannen (Tsai, 2004). De studie over LGBT-identiteiten in de mainstream media van Davies (2010) bevestigt tevens dat de reclamewereld achterloopt in het sensibiliseren van genderdiversiteit. Verschillende voorbeelden duiden op spottende en beledigende stereotyperingen, maar ook worden gendervariante mensen vaak afgebeeld als een slechterik, een freak, als seks geobsedeerd of een object van medelijden. Toch wijst Kelso (2015) erop dat genderdysforie in reclame niet altijd even expliciet wordt weergegeven. Zo haalt hij een voorbeeld aan van een moeder die de nagels van haar zoon lakt. Kelso is ervan overtuigd dat dit soort reclame een positieve invloed kan hebben op het denken in de maatschappij over het transgendertopic gezien zo'n reclame maatschappelijke discussies op gang zou kunnen brengen.

In de mode lijkt deze representatie veel positiever en meer aanwezig. De LGBT-gemeenschap heeft namelijk al sinds het begin van de geschiedenis van de mode een belangrijke rol gespeeld. Niet alleen mode-ontwerpers, maar ook fotografen, modellen, make-up artiesten, stylisten en journalisten die tot

de holebi- en transgendergemeenschap behoren, hadden en hebben nog steeds een enorme invloed op de fashionwereld en op het uitdagen van het denken over genderidentiteit en genderrollen (Steele, 2013).

Tot slot is de online media in de laatste 10 jaar van enorm belang geweest voor transgender personen. Verschillende studies duiden op het belang van het internet als informatiebron voor mensen die twijfels hebben over hun genderidentiteit (Ekins & King, 2006; Pullen & Cooper, 2010; Venzo & Hees, 2013; McInroy & Craig, 2015). Fora, websites, sociale media, Youtube,... zijn stimuli voor het tonen van de diversiteit binnen de transgendergemeenschap en voor het netwerken met andere transpersonen. De opkomende en nog steeds stijgende aanwezigheid, visibiliteit en openheid op het internet zorgen vooral voor het toenemen van diverse, waargebeurde en positieve verhalen en representaties betreffende genderdysforie (McInroy & Craig, 2015). In het volgende hoofdstuk zal hier dieper op ingegaan worden.

3.2 Positieve en negatieve mediarepresentaties

De aanwezigheid van genderdysforie in de media is belangrijk, maar de manier waarop men geportretteerd wordt is zelfs van groter belang. Representaties in de media informeren en geven een bepaald beeld mee aan het publiek over wat genderdysforie is, waardoor algemene kennis en een bepaalde attitude tegenover dit topic worden gevormd in de maatschappij. Tegelijkertijd kan de media invloed uitoefenen op de ervaringen en ontwikkeling van de genderidentiteit bij transgenders. Al vanaf de jaren '70 werden transgenders afgebeeld in de media. Vooral in de laatste tien jaar is er een enorme toename zichtbaar in de representatie van transgender personen. Dit houdt verband met zowel positieve als negatieve representatie (McInroy & Craig, 2015). Stereotyperingen en negatieve representatie hebben een duaal effect. Langs de ene kant voeden ze enkel de slechte attitudes en misvattingen over genderdysforie bij het grote publiek. Langs de andere kant kunnen ze een reeds aanwezig slecht zelfbeeld bij transpersonen stimuleren en hun kwetsbare positie in de maatschappij bevestigen. Onbewust worden transpersonen op die manier door de media als 'de ander' beschouwd in de maatschappij, wat gepaard gaat met het gevoel van afwijzing en afkeuring in de omgeving waarin ze leven (Davies, 2010). Negatieve representatie in de media kan negatieve gevolgen hebben voor de mentale gezondheid van transgenders. Het kan immers leiden tot een gevoel van schaamte en depressie (McInroy & Craig, 2015). Volgens kwantitatief onderzoek van Trans Media Watch (2010), een organisatie die zich bezighoudt met de representatie van transgenders in de media en die de inzichten van 256 transgenderrespondenten hieromtrent onderzocht, gaat positieve representatie daarentegen gepaard met een gevoel van blijdschap en betrokkenheid. Daarnaast geloofden de meeste respondenten dat positieve mediarepresentatie een educatieve functie kan vervullen en tegelijkertijd het gevoel van isolatie en onzekerheid bij transpersonen kan verminderen en zelfs lijkt te helpen om er

met anderen over te praten. Positieve media-aandacht, bij zowel fictieve als non-fictieve media, zorgt voor meer visibiliteit binnen de maatschappij. Zelfs negatieve representatie kan iets betekenen voor de zichtbaarheid van de transgendergemeenschap volgens een aantal respondenten, namelijk het aanklaarten van het issue en duiden op en verbeteren van misvattingen waar nodig. Bovendien zou meer dan de helft van de bevroagden meer aanwezigheid van transgenderpersonen in de media willen zien (Trans Media Watch, 2010).

Verschillende onderzoeken tonen aan dat de LGBT-personen vaak een negatieve of teleurstellende connotatie kennen tegenover de mediarepresentatie van transgenders (Trans Media Watch, 2010; Morrison, 2010; McInroy & Craig, 2015; GLAAD, 2015a). Zo blijkt uit hetzelfde onderzoek van Trans Media Watch (2010) dat 78% van de bevroagden de mediaportrettering van transgenders inaccuraat vindt en 70% acht representatie van transgenders in de media negatief. 95% voelt zich zelfs onbegrepen door de media en denkt dat de media geen aandacht schenkt aan het perspectief van en de invloed op de transgendercommunity betreffende dit topic. De meeste respondenten zijn het ermee eens dat negatieve mediaberichtgeving transfobie meer aanvaardbaar maakt in de maatschappij. Een aantal respondenten zagen negatieve mediarepresentatie zelfs als oorzaak van ervaringen met verbaal of fysiek geweld en van discriminatie door nabije omgeving. Slechts 3 % van de respondenten vindt de portrettering van transgenders accuraat en 5% vindt de mediarepresentatie positief. Uit de studie van McInroy en Craig (2015) blijkt dat de bevroagde LGBT-responderenten het gevoel hadden dat de media al ver staat in de representatie van holebi's, maar dat het in beeld brengen van transgenderissues nog problematisch lijkt te zijn. Vooral het gebrek aan representatie, stereotyperingen en verengde en gesimplificeerde portretteringingen werden aangehaald.

Maar wat houden die positieve en negatieve representaties nu concreet in? Zoals eerder vermeld in de studie van Davies (2010) naar de aanwezigheid van de representatie van de LGBT-gemeenschap in reclame, worden transpersonen vaak op een spottende en beledigende manier afgebeeld. Niet alleen in reclame is dit het geval, ook in andere media wordt dit doorgetrokken en worden transgenders als abnormaal, mentaal ziek of belachelijk bestempeld. Vooral sitcoms en printmedia worden als problematisch beschouwd (McInroy & Craig, 2015). Ridiculisering en dehumanisering van transgenders liggen aan de basis van deze problematiek. Ook hebben transgenders het gevoel dat de media te weinig, inaccurate of slechte research doen wanneer men transpersonen in beeld wil brengen. Dit uit zich vooral in het ongepast taalgebruik en het uitsluiten van bepaalde transgenderidentiteiten. Het gebrek aan visibiliteit en het niet serieus nemen van transmannen en genderfluïde personen in de media illustreert dit probleem. Tevens worden transgenderpersonen al snel objecten van sensatie en fascinatie, waarbij steeds gefocust wordt op de transitie, geslachtsoperatie of op het 'transgender zijn'. Stereotyperingen van transgenders duiden vaak op het afbeelden van transvrouwen als homoseksuele *drag queens* of als mannen in vrouwenkleding (Trans Media Watch, 2010; McInroy & Craig, 2015).

Ook van verouderde stereotypes, zoals transpersonen als tragische slachtoffers, moordenaars, psychopaten, schurken of prostituees, lijkt de hedendaagse media nog niet afgestapt (GLAAD, 2015a). Veel transgenders zien de media tevens als een bron of platform voor het uiten van haat tegenover transgenders. Dit komt vooral voor in sensationele nieuwsbladen, tabloids en op de online websites van deze media. De anonimiteit die het internet biedt zorgt voor veel transfobe reacties, waar de media niets aan lijkt te doen (Trans Media Watch, 2010). Daarnaast verschijnen transgender personages te sporadisch of slechts incidenteel in de media. Zo duidt GLAAD (2015a) op het belang van het dagelijks of wekelijks in beeld brengen van een bepaald transgenderpersonage. Dit zal een grotere impact hebben op het publiek en zal het gemakkelijker maken voor hen genderdysforie te begrijpen op een meer entertainende en minder theoretische manier. Dit gaat gepaard met de positieve groei van de aanwezigheid van meer complexe en authentieke transgenderpersonages en het portretteren van transgenders als gewone mensen, waarbij minder gefocust wordt op het ‘transgender zijn’ en de personages meer geïntegreerd worden in de globale verhaallijn (GLAAD, 2015a; McInroy & Craig, 2015). Het normaliseren van transgenderidentiteiten wordt positief onthaald door zowel het grote publiek als transgenders zelf (Trans Media Watch, 2010). Populaire voorbeelden hiervan zijn de Britse komiek, Eddie Izzard, het personage Sophia van de serie *Orange is the New Black* en Nomi uit de serie *Sense8*. Deze personen en personages zijn geliefd en populair doordat de focus wordt gelegd op hun talent, hun leven en hun karakter en niet per se op het feit dat hun genderidentiteit of -expressie (gedeeltelijk of volledig) verschilt met hun geboortegeslacht (Trans Media Watch, 2010; GLAAD, 2015a). Tot slot houdt de ideale, positieve representatie van transgenders het tonen van de verscheidenheid aan genderidentiteiten in. Diversiteit op vlak van genderexpressie, ervaringen, leeftijd, etnische afkomst, seksuele oriëntatie en sociaaleconomische status van transpersonen moet een streefdoel worden voor de media (GLAAD, 2015a).

4. Media als informatiebron voor de transgendercommunity

Wanneer men spreekt over media kan er een onderscheid gemaakt worden tussen offline en online media. Beiden worden gezien als een centraal element in de hedendaagse samenleving en kunnen een belangrijke rol vervullen als informatiebron over genderidentiteit en seksualiteit voor zowel transgenders als cisgender personen. Er is een duidelijk verschil zichtbaar in het gebruik van deze twee media bij transgenders (Gauntlett, 2008; McInroy & Craig, 2015). In dit hoofdstuk wordt er een onderscheid gemaakt en specifiek ingegaan op het belang van offline en online media als informatiebron voor transgender personen.

4.1 Offline media als informatiebron

De offline media, waaronder televisie, film, printmedia en mode vallen ,is voor vele mensen bewust, maar tevens onbewust, een bron van informatie. Zowel fictieve personages als reële verhalen van transgenders in de hedendaagse media kunnen een belangrijke rol spelen in het vormen van de realisatie van een eigen transgenderidentiteit. De portrettingen in de offline media kunnen een tool zijn voor het vergelijken van eigen situatie, ervaringen en expressies. Dit kan een beginpunt vormen voor het opzoek gaan naar verdere informatie betreffende genderdysforie en zelfs naar medische informatie hieromtrent (McInroy & Craig, 2015). Tevens is de offline media belangrijk bij het voortbrengen van rolmodellen voor transgenders. Rolmodellen kunnen namelijk een positieve en inspirerende invloed uitoefenen en kunnen bepaalde stereotyperingen aan de kant schuiven. Het dient als een soort van hulpmiddel of referentiepunt bij het ontwikkelen van eigen identiteit. Rolmodellen hebben een duidelijk doel voor ogen, een specifieke verhaallijn te vertellen of een imposant, zelfverzekerd en ethisch karakter, waarvan men verwacht dat het publiek zich hiermee kan identificeren en naar kan opkijken (Gauntlett, 2008). Het belang van rolmodellen uit zich in de minderheidsstatus van transgender personen in de samenleving. Transpersonen zijn namelijk een zelf-identificerende groep, aangezien deze mensen niet geboren zijn in een minderheidsgemeenschap. Dit is wel het geval bij etnische of raciale minderheden waarbij familieleden die minderheidsstatus delen. Bij transgenders is dit dus niet het geval, wat het proces van identiteitsontwikkeling vaak moeilijker maakt door het ontbreken van voorbeelden in hun omgeving. Ook het herkennen of aankondigen van hun gendervariantie gebeurt vaak pas tijdens de adolescentiejaren, wat het proces van zelfontwikkeling ook ingewikkelder maakt (Gross, 1998). Een studie naar het belang van rolmodellen voor de LGBT-jeugd wijst erop dat hun aanwezigheid geen grote impact, maar wel een gunstige invloed kan hebben op vooral jongere LGBT-personen en hun psychologische gezondheid. De positieve waarden die een rolmodel kan meegeven, vormen de minderheidsstatus van hun genderidentiteit om door deze status te beschouwen als een unieke en positieve eigenschap. Uit het onderzoek bleek dat 60% van de respondenten zijn of haar rolmodel uit de media haalde. Vooral zangers, muzikanten, acteurs of entertainers werden vernoemd. Rolmodellen uit eigen omgeving, zoals

ouders, familie of vrienden werden minder aangehaald. De meeste transgenderparticipanten leken geen rolmodel te hebben (Bird, Kuhns & Garofalo, 2012). Dit kan mogelijk verklaard worden door het ontbreken van positieve transrolmodellen in de hedendaagse media voor transgenders. De media focust ook hier vooral op de dominante groepen in de samenleving of op de lesbische vrouwen, homoseksuelen en biseksuelen, waarbij dus opnieuw de T in de LGBT-community wordt vergeten (McInroy & Craig, 2015).

4.2 Online media als informatiebron

Verschillende onderzoeken wijzen op de opkomst en het belang van het internet binnen de transgendergemeenschap (Cooper & Dzara, 2010; Drushel, 2010; McInroy & Craig, 2015; Raun, 2015; Cavalcante, 2016). Ondanks meer aanwezigheid van expliciete transfobie op het internet, wordt online media omschreven als één van de meest cruciale bronnen van informatie voor transpersonen. Door het internet is de toegang tot informatie en de mogelijkheid om met elkaar in contact te staan verbeterd, waardoor diverse, geloofwaardige en leerrijke getuigenissen en verhalen over en van transgenders zelf meer aandacht krijgen en toegankelijker worden. Ook de ontbrekende rolmodellen in de offline media konden gevonden worden in de online media. Vooral voor transgenders die nog uit de kast moeten komen of voor diegenen die weinig toegang hebben tot de offline media is het internet van groot belang (McInroy & Craig, 2015). Transgenders zijn erg actief in het creëren van eigen content en het delen van online informatie betreffende genderdysforie en alles wat hierbij komt kijken. Naast het verzamelen en delen van informatie zijn ook netwerken en het opstarten van een online community veelvoorkomende activiteiten op het internet. Websites, sociale media, blogs, fora en Youtube video's geven een gevoel van verbondenheid, verwantschap en steun (Cavalcante, 2016). Drushel (2010, p.64) verwijst naar het internet in deze context als een "*social support system*" onafhankelijk van de geografische plaats waar men zich bevindt. Sociale media heeft dus een bepaalde waarde gekregen binnen de transgendergemeenschap. De sociale steun die online communities, zoals Skype, MySpace of Facebook, met zich meebrengt, kan een belangrijke rol spelen bij het uit de kast komen van transgender personen en bij de verdere ontwikkeling van hun identiteit. Tevens kan dit transgenders helpen hun sociaal isolement te verkleinen. Vooral jonge transgenders halen veel voordelen uit de online media (Drushel, 2010; Bird, Kuhns & Garofalo, 2012).

Een studie naar het belang van Facebook voor LGBT-gebruikers en LGBT-activisme wijst erop dat Facebook invloed heeft op de identiteitsconstructie van deze gemeenschap, niet alleen op het vlak van zelfontwikkeling, maar ook op het vlak van het ontwikkelen van nieuwe vriendschappen en relaties. Zo verenigen LGBT-personen zich in Facebookgroepen die specifiek bedoeld zijn voor bijvoorbeeld het uitwisselen van informatie over nieuws, events en sociale of politieke activiteiten betreffende het LGBT-topic en tevens voor het ontmoeten van gelijkgezinden en het opbouwen van een sociaal netwerk. Door de collectieve identiteit die er heerst kunnen deze groepen er ook voor zorgen dat er een

soort van sociale en/of politieke beweging voor verandering of bewustmaking in gang wordt gezet (Cooper & Dzara, 2010).

Naast Facebook is ook Youtube één van de meest populaire informatiebronnen op het internet, waarbij video's worden gedeeld die de ervaringen en uitdagingen tijdens het transitieproces van transpersonen weergeeft. De Youtube video's, ook wel *vlogs* genoemd, vormen een online visueel dagboek, die dagelijks, wekelijks of maandelijks geüpload worden en die soms duizenden of zelfs miljoenen keren worden bekeken. Het bekijken van zo'n video's helpt transgender personen zelf vooral voor en/of tijdens eigen transitieproces door te kijken naar uiterlijke en emotionele veranderingen van de *youtubers* zelf. Het stimuleert eveneens het durven uitkomen voor eigen genderidentiteit. Zowel emotionele steun en herkenning als medische informatie zijn de belangrijkste voordelen die deze video's bieden. (McInroy & Craig, 2015; Raun, 2015). Het reflecteren over en vergelijken van de verhalen die online worden geplaatst helpt transgenders bij eigen identiteitsvorming en -expressie. Gezien de vloggers vanuit eigen levensverhaal, ervaringen en moeilijkheden, die gepaard gaan met genderdysforie, vertellen, is de representatie ervan zeer accuraat en wordt het 'transgender zijn' in zijn meest pure vorm meegegeven. Ook de informatie die andere transpersonen eruit halen, is realistisch weergegeven en wordt niet verbloemd (Raun, 2015).

5. Deelconclusie literatuurstudie

In deze literatuurstudie is het eerst en vooral duidelijk geworden dat genderdysforie geen eenvoudig concept is. Transgender is namelijk een paraplueterm voor mensen die genderdysforie ervaren en omvat meerdere genderrollen en –expressies dan de meeste personen denken. Vele mensen kennen de term, maar weten niet exact wat het inhoudt. Voorts blijkt dat België een vooruitstrevend land is op het vlak van de acceptatie en rechten van transgenders. Toch toonden verschillende onderzoeken aan dat we nog steeds niet ver genoeg staan. Cijfers omtrent discriminatie, geweld en suïcidale gedachten en zelfmoordgedrag bij transgenders blijven verontrustend hoog de dag van vandaag. Er is een duidelijke nood aan meer kennis en visibiliteit. De media kan hierin een belangrijke rol vervullen. In deze literatuurstudie werd voornamelijk de focus gelegd op voorgaand onderzoek omtrent genderdysforie in de media waaruit bleek dat het belang van de media zich uit in een duale functie. De media biedt namelijk aan de ene kant het brede publiek, dat misschien minder of zelfs nog nooit in contact gekomen is met transgender personen, een soort van portrettering over transgenders. De grote meerderheid in onze maatschappij leert namelijk via de media wat genderdysforie juist inhoudt. Dit kan hun denkbeeld en attitude over die ‘andere’, waar ze nog niet veel over weten, beïnvloeden. Net daarom is een accurate en positieve beeldvorming van transgenders zeer belangrijk (Kelso, 2015; GLAAD, 2015a). Langs de andere kant bleek de media van belang te zijn voor transgenders zelf en dan vooral voor diegenen die nog uit de kast moeten komen of worstelen met genderdysfore gevoelens. Positieve beeldvorming heeft namelijk een gunstig effect op het welzijn van transgender personen, gezien het gevoel van onzekerheid en afzondering vermindert bij goede representatie. Negatieve representatie bleek in dat opzicht het omgekeerde effect te hebben en zowel het gevoel van schaamte en depressie slechts te stimuleren als het aanzetten tot slechte attitudes en/of misvattingen bij het brede publiek. In verschillende onderzoeken wordt er geduid op verbetering in de visibiliteit en representatie van transpersonen, maar toch blijkt negatieve representatie en *symbolic annihilation* binnen de verschillende media nog een te aanwezige factor, waarin vooral de geprinte media achterliep op de rest. Wat ook opviel, is de negatieve connotatie van transgenders tegenover de mediarepresentatie van transpersonen. Het medialandschap lijkt namelijk te weinig interesse te hebben in de inzichten van transgenders zelf en hoe zij tegenover de representatie staan. Vooral het sensatie-aspect, ridiculisering, het tekort aan diversiteit en negatieve stereotypering, zoals mannen in vrouwen kleren, transgenders als de slechteriken of victimisatie zijn hier terugkerende voorbeelden van. Positieve representatie houdt dan weer meer diversiteit op vlak van genderidentiteit, ervaringen en verhalen in. Ook meer aandacht voor gekleurde transpersonen, transmannen en genderfluïde personen is nodig. Daarnaast willen transgenders ook afgebeeld worden als normale mensen, met een normaal leven, waarbij niet steeds de aandacht moet gevestigd worden op het ‘transgender zijn’ of de transitie (Trans Media Watch, 2010; GLAAD, 2015a).

Tot slot is er een duidelijk verschil in de offline en online media als informatiebron voor transgenders. Waar de offline media een vertrekpunt kan zijn voor de herkenning, realisatie van eigen genderidentiteit of het vinden van rolmodellen, neemt de online media het voortouw als informatiebron. Fora, sociale media, Youtube en informatieve websites zijn de voornaamste bronnen waar transgenders hun informatie over genderdysforie vergaren. Zo zijn vooral Youtube video's en Facebookgroepen erg populair geworden bij het transgender publiek, waarbij niet alleen het uitwisselen van informatie, maar ook het netwerken met andere transpersonen belangrijk is geworden. De echtheid binnen de onlinewereld is vooral waarnaar transpersonen op zoek zijn en waar ze hun informatie uit zouden moeten halen. De online media lijkt dus veel toegankelijker en accurater in het verschaffen van informatie voor transgender personen. De studie van McInroy en Craig (2015) naar de vergelijking van de representatie van transgenders in de offline en online media wijst erop dat de bronnen en de informatie die online te vinden zijn, zich meer zou moeten uitbreiden naar de offline media. Op die manier wordt informatie over de verschillende genderidentiteiten, de medische kant en steunmechanismen toegankelijker voor zowel transgender personen als het brede publiek.

Over verschillende aspecten van de deelvragen van dit thesisonderzoek is er al meer duidelijkheid ontstaan. Toch is verder onderzoek vereist en is deze literatuurstudie slechts een aanzet voor verdere dataverzameling. Het empirische luik van deze masterproef zal aan de hand van kwalitatief onderzoek door 15 diepte-interviews met transgender personen verdere duidelijkheid trachten te verschaffen over het belang van de media als representatie- en informatiebron voor transgenders.

DEEL 2: Empirisch luik

1. Methodologie

1.1 Onderzoeksopzet

Het methodologisch kader van deze masterproef is uitgewerkt aan de hand van een kwalitatief onderzoeksdesign. Omdat er gepeild wordt naar percepties, belevingen en attitudes tegenover de genderproblematiek in de media, is kwalitatief onderzoek de meest geschikte en toepasbare onderzoeksmethode voor deze masterproef. Kwalitatief onderzoek omvat namelijk een holistische kijk op de processen van betekenisgeving van de respondenten. Meer concreet zal het gaan om diepte-interviews, ook wel kwalitatieve surveys genoemd, met vijftien transgender personen. Deze diepte-interviews zijn belangrijk om de ideeën en opvattingen van de respondenten over dit bepaald onderzoeksonderwerp tot in detail te achterhalen. Een individueel, diepgaand en open gesprek tussen de respondent en de interviewer staat dan ook centraal (Mortelmans, 2007). Tijdens de interviews werd er plaats gemaakt voor zowel de meer rationele aspecten omtrent genderdysforie in de media, als persoonlijke en emotionele aspecten.

De grondslag van kwalitatieve diepte-interviews bevindt zich in de Grounded Theory benadering. Centraal staat de analytische inductie, waarbij men als doel stelt om tot algemeen geldende uitspraken te komen op basis van specifieke gevallen. Met andere woorden wordt theorievorming vanuit de interviews gezien als de essentie van het onderzoek. De Grounded Theory wordt tevens gekenmerkt door een cyclisch proces bij zowel de steekproeftrekkingen als bij de data-analyse, waarbij het interviewen en analyseren worden afgewisseld. Toch is het belangrijk om bewust om te gaan en rekening te houden met de limieten van en kritieken op kwalitatief onderzoek. Door de interpretatieve houding van de onderzoeker en het positivistische karakter van kwalitatief onderzoek, wordt de wetenschappelijkheid en betrouwbaarheid van kwalitatief onderzoek regelmatig in vraag gesteld. Resultaten van kwalitatief onderzoek zijn moeilijk te generaliseren naar een grote populatie en er is geen sprake van kwantificerend materiaal, terwijl kwantitatief onderzoek dit wel biedt. Er wordt dus getracht om deze obstakels van kwalitatief onderzoek te overbruggen door methodologische duidelijkheid en *thick description* toe te passen bij de verslaggeving van dit onderzoek. Het is dus belangrijk om het onderzoeksproces voor, tijdens en na de interviews gedetailleerd te bespreken om zo een grote zichtbaarheid te creëren voor andere onderzoekers en het publiek (Mortelmans, 2007).

1.1.1 Steekproef en participanten

Aangezien dit onderzoek focust op de inzichten en attitudes van transgender personen in Vlaanderen ten aanzien van de representatie in de populaire media, kan de onderzoekspopulatie gedefinieerd worden als de Vlaamse transgendergemeenschap. Aan de hand van deze onderzoekspopulatie is men op zoek gegaan naar vijftien onderzoekseenheden die voldoen aan de beschrijving van transgenderpersonen zoals gedefinieerd in het eerste hoofdstuk van de literatuurstudie. In dit hoofdstuk werd de nadruk gelegd op de term transgender als paraplueterm. Deze paraplueterm toont aan dat genderdysforie zich niet alleen beperkt tot transseksuelen, maar ook transgenderisten en genderqueer personen omvat (Motmans, T'Sjoen, & Meier, 2011). Daarom werd doelgericht op zoek gegaan naar die diversiteit binnen de transgendergemeenschap zodat de representativiteit van de onderzoekseenheden zo nauw mogelijk aansluit bij de realiteit en dus ook de verschillende inzichten van deze diverse groep aan bod komen. Het is dus van uiterst belang om goede respondenten te vinden en te kiezen in functie van de kwaliteit van het onderzoek. Deze manier van sampling wordt ook wel doelgerichte steekproef of *purposive sampling* genoemd, waarbij men vooraf bepaalde criteria vooropstelt om de juiste onderzoekseenheden doelgericht te selecteren (Mortelmans, 2007). Aangezien transgender personen een relatief moeilijk te bereiken doelgroep is, werd er rekening gehouden met verschillende manieren van rekrutering. Zowel de klassieke mond-aan-mond bevraging via familie, vrienden en kennissen, als het contacteren van verschillende Vlaamse transgenderorganisaties, waaronder *Çavaria*, *Transgender Infopunt*, *Anders Gewoon*, *Transgenderkring Vlaams-Brabant*, *GenderExpress*, *Genderflux*, ... via e-mail of sociale media werden hiervoor gebruikt. Bij het afvallen van respondenten werd er gebruik gemaakt van sneeuwbal sampling, waarbij via al bevroegde respondenten contact kon worden opgenomen met eventueel geschikte respondenten.

Uiteindelijk werd een groep van vijftien representatieve respondenten geselecteerd waarvan negen transvrouwen (van die negen identificeerden twee personen zich als transgenderiste), vier transmannen en twee genderfluïde personen. Deze verhoudingen komen min of meer in overeenstemming met de geschatte verhoudingen in de realiteit. Toch moet hierbij vermeld worden dat concrete cijfers niet gekend zijn over het aantal transgenders in België en dus ook niet over de subgroepen die eronder vallen (IGVM, 2015; Transgenderinfopunt, n.d. a). De leeftijden van de respondenten variëren tussen de 18 en 67 jaar oud.

1.1.2 Conceptualisering van transgenders als kwetsbare groep

Transgender is een paraplueterm voor mensen die genderdysforie ervaren. Zij behoren tot de groep van seksuele minderheden binnen onze maatschappij en worden vaak gezien als een gemarginaliseerde en kwetsbare bevolkingsgroep. Spiers (2000) beschrijft zo'n bevolkingsgroepen als mensen die meer

risico lopen op fysieke of mentale schade door hun sociaaleconomische status, gestigmatiseerde positie en/of hun minderheidsstatus in de maatschappij. Bij transgender personen wijst deze schade meestal op het meer gevoelig zijn voor mentale gezondheidsproblemen, waarbij depressie en/of middelenmisbruik vaak het voortouw nemen. Daarnaast wordt hun positie in de maatschappij nog steeds niet volledig geaccepteerd door iedereen binnen de samenleving, wat zich vaak uit in geweld en/of discriminatie (Craft & Mulvey, 2001; Kuyper, 2012; Motmans, T'Sjoen & Meier, 2014). Net daarom is het belangrijk om bij het opstellen van de vragenlijst rekening te houden met deze gevoeligheid omtrent transgender personen. Ook Connolly (2003) duidt op het belang van ethische principes bij het onderzoeken van kwetsbare groepen, zoals genderminderheden, gezien dergelijke gevoelige onderwerpen bepaalde uitdagingen en ethische problemen met zich kunnen meedragen. Eerst en vooral duidt hij op het feit dat het fysieke, sociale en psychologische welzijn van de participanten steeds op de eerste plaats moet staan. De respondenten moeten duidelijk geïnformeerd worden over en betrokken worden bij de specifieke aard van het onderzoek, waarbij steeds de anonimiteit van hun participatie benadrukt en nageleefd moet worden door de onderzoeker. Ook is het belangrijk de kwetsbare rol van de participanten in de maatschappij niet steeds te benadrukken tijdens het interview. Vragen naar traumatische of persoonlijke ervaringen kunnen stressvol en zelfs schadelijk zijn voor de respondenten zelf. Professionele integriteit, tact en empathie zijn dus uiterst belangrijke eigenschappen van de interviewer. Transgender Infopunt (n.d. b) benadrukt tevens de moeilijkheid van het interviewen van en/of schrijven over het transgendertopic. De terminologie die de interviewer gebruikt moet correct zijn: er moet opgelet worden met het verenigen van transgender tot transseksueel, woorden als 'ombouwen' of 'verkleeden' zijn onaanvaardbaar, het verschil tussen crossdressing en travestie moet gekend zijn en de respondent aanspreken met de juiste voornaam en het juiste voornaamwoord is essentieel. Wanneer er bepaalde zaken niet duidelijk zijn, is het best dit op voorhand te vragen aan de geïnterviewde. Wanneer de respondent zich gerespecteerd voelt, zal hij/zij zich ook opener opstellen. Daarom is het belangrijk als interviewer te luisteren en de mensen hun verhaal te laten vertellen en/of hun mening te laten uiten en niet steeds te focussen op de transitie of op het feit dat ze transgender zijn. Belangrijk is dus de respondenten zich als mens te laten voelen en niet als onderzoeksobject.

1.1.3 Onderzoeksverloop

Ter voorbereiding van de interviews werd allereerst een topiclijst opgesteld aan de hand van de onderzoeksvragen, de belangrijkste concepten uit de literatuurstudie en de tips over de conceptualisering van het transgendertopic. Het gaat om semigestructureerde interviews, waarbij de topiclijst dient als onderzoeksinstrument en leidraad voor de onderzoeker die verschillende, voor het onderzoek relevante, topics aanhaalt. De interviewer is zelf vrij om van de topiclijst af te wijken

naargelang het verloop van het interview en de antwoorden van de respondenten. Dit betekent dus dat tijdens de periode van het afleggen van de interviews bepaalde vragen worden aangepast, weggelaten of toegevoegd aan de topiclijst naargelang de ervaring van de onderzoeker en de reacties van de respondenten. De zes verschillende topics, ‘*transgender zijn*’, ‘*het belang van de media*’, ‘*media-aanwezigheid*’, ‘*mediarepresentatie van transgenders*’, ‘*media als informatiebron voor transgenders*’ en ‘*rolmodellen*’ werden aangehaald in elk interview.

Daarnaast moest elke respondent voor het interview een *drop-off* en een *informed consent* invullen. De *drop-off* is een formulier dat algemene en persoonlijke achtergrondinformatie over de respondent zelf bevat. Hierin werd vooral gevraagd naar de leeftijd, genderidentiteit en het mediagebruik. Dit helpt de interviewer een snel beeld te krijgen over de respondent zodat het interview vlotter zou verlopen. Ook werd steeds een *informed consent* ondertekend, waarbij de respondenten akkoord gaan om te participeren in het onderzoek. Het formulier omvat de situering van het onderzoek en geeft meer informatie over het interview zelf en de geschatte tijdsduur en benadrukt tevens de vertrouwelijke en anonieme behandeling van de gegevens die voortvloeien uit het interview. Zo wordt er aangehaald dat het interview wordt opgenomen en dat de gegevens enkel worden gebruikt voor analysedoeleinden voor het onderzoek. Na het lezen van de informatie is het dan ook de bedoeling dat men dit formulier ondertekent (Mortelmans, 2007). Elk interview heeft dan ook plaats gevonden bij de respondent thuis of op een plaats waar hij/zij verkiest. Dit om de simpele reden dat de geïnterviewde zich meer op zijn/haar gemak zal voelen in een vertrouwde omgeving en zich sneller zal openstellen. Het is dan ook best dat elk interview op een vlotte en rustige manier kan verlopen zonder storende factoren. De interviews werden afgenomen tot data-saturatie werd bereikt. Dit alles werd via audio-opnamemateriaal vastgelegd met toestemming van elke respondent. Na elk interview werden alle documenten en verzamelde informatie per interview gebundeld en opgeslagen, waarna de data-analyse kon beginnen.

1.2 Data-analyse interviews

Binnen Grounded Theory is de data-analyse van enorm belang om van de verzamelde ruwe data tot een veralgemening van de resultaten te komen. Het inductieve karakter van de stroming komt dan ook vooral in dit deel van het onderzoek tot uiting. De analyse verloopt in verschillende fases, die elkaar op een cyclische manier verbeteren (Mortelmans, 2007). Allereerst werden de digitaal geregistreerde interviews getranscribeerd. Dit is het letterlijke uittypen van de interviews. Transcriberen is namelijk nodig voor het verdere analyseproces van de verzamelde ruwe data. Vervolgens werd het coderingsproces in gang gezet aan de hand van de uitgeschreven interviews. Dit houdt in dat de verzamelde data wordt afgebroken in kleinere stukken, waardoor men deze terug kan opbouwen tot een geordend, samenhangend geheel. De afgebroken stukken worden gerangschikt en verzameld

binnen relevante concepten, zodat men een duidelijker overzicht krijgt van de verzamelde data en men deze beter kan analyseren (Mortelmans, 2007). Ook het coderen verloopt in verschillende fases, namelijk het open coderen en axiaal en selectief coderen. Het open en axiaal coderen werden uitgevoerd in een Excel-bestand, waarin het volledig uitgetypte interview werd geplakt zodat er op een overzichtelijk manier open codes, subcodes en hoofdcodes konden worden toegekend aan elk fragment. Het open coderen houdt het toekennen van open codes in die nauw aansluiten bij de verzamelde data. Deze codes zijn eerder beschrijvend en staan heel dicht bij wat de respondent gezegd heeft. Alle relevante informatie uit het getranscribeerde fragment wordt in de open code opgenomen, de irrelevante informatie wordt weggelaten. De subcodes en hoofdcodes zorgen ervoor dat de open codes telkens in een groter geheel van concepten worden opgenomen. Dit proces verwijst naar het axiaal coderen, waarbij de hoofdcodes de belangrijkste concepten van het onderzoek weergeven. Tevens werden de frappante en relevante fragmenten gearceerd in het Excel document, zodat deze opvielen tijdens het analyseren.

De laatste stap van de analyse is het selectief coderen. Om de concepten met elkaar te verbinden en een structuur in de codes te vinden werd er geopteerd om een codeboom te maken. Hierbij wordt er een grafische weergave van de hoofdcodes en subcodes gemaakt met als doel de opbouw van een concept duidelijk weer te geven (Mortelmans, 2007). De zes verschillende hoofdcodes, '*Transgender zijn*', '*Belang media*', '*Media-aanwezigheid*', '*Mediarepresentatie*', '*Informatiebron*' en '*Rolmodellen*', werden als uitgangspunt gebruikt voor het bespreken van de resultaten en belichten elk een ander aspect van de problematiek inzake representatie van transgenders in de media.

2. Resultaten

Met behulp van de codeboom en de codering in Excel zullen de meest relevante en opvallende resultaten besproken worden. De verschillende bevindingen worden aan de hand van uitspraken van de respondenten geïllustreerd om zo de verschillende aspecten rond de problematiek omtrent genderdysforie in de hedendaagse media aan te kaarten. Hierbij zal telkens de naam, leeftijd en genderidentiteit vermeld worden om zo een duidelijk beeld te krijgen van wie wat gezegd heeft en welk profiel aan die persoon gekoppeld kan worden. Daarna zal een kort besluit van de belangrijkste resultaten volgen.

2.1 Bespreking resultaten

2.1.1 *Transgender zijn*

De eerste vragen van de interviews waren vooral inleidende en wat meer persoonlijke vragen over transgender zijn en wat dit net inhield voor de respondenten zelf. Zo werd er gevraagd naar hoe zij zich identificeren en hoe ze dit aan andere mensen zouden uitleggen. Hier werd al snel duidelijk dat transgender geen gemakkelijk begrip is. De verscheidenheid aan genderexpressies komt duidelijk naar boven. Vooral Elien (28, transvrouw) gaf een duidelijke, algemene definitie die overeenkomt met wat er in de literatuurstudie gezegd werd:

“Transgender is sowieso een naam die al vrij bekend is en dus doorgaans koppel ik daar dan de uitleg aan dat dat eigenlijk een verzamelnaam is voor gendervariante personen. Ik denk dat dan alles opgelost is, dat iedereen daar onder valt die ja, ergens wel iets met genderidentiteit, genderexpressie, zo van die dingen, te maken krijgt. Dat is voor mij de uitleg.”

Toch gaven de verschillende respondenten ook een meer persoonlijke definitie aan het begrip, wat ook weer de diversiteit van genderdysforie benadrukt en de verschillen weergeeft in genderexpressie.

“Dan zeg ik in mijn eigen situaties dat ik als vrouw geboren ben, maar dat ik als man door het leven ga.” (Sam, 22, transman)

“Dat dat een persoon is die geboren is in het verkeerde lichaam en die dan in de loop van de jaren een beslissing heeft genomen om toch een stap te zetten om tot het andere geslacht te horen.” (Nina, 26, transvrouw)

“Ik ben eigenlijk een beetje genderqueer ook wel. Dus ik wil dus wel dan alle operaties doen die te maken hebben met het vrouw worden eigenlijk, maar ik wil mij niet gaan kleden specifiek 100% als een vrouw of specifiek 100% als een man. Ik wil er eigenlijk wel een beetje tussenin zitten. De ene keer wat meer als de andere.” (Kathy, 21, genderfluïde)

“Ik ben transgenderiste. Ik ben geboren als man, maar ik leef als vrouw. Dus ik leef 80% van mijn tijd als vrouw en 20% als man. Dat is een bewuste keuze.” (Gabriela, 67, transgenderiste)

Ook de acceptatie, kennis en zichtbaarheid in België en Vlaanderen werd besproken. Het merendeel van de respondenten was al eens geconfronteerd geweest met discriminatie of zelfs geweld, dit zowel door nabije omgeving, zoals ouders, familie of vrienden, als door onbekenden. Ook stelden velen zich al snel open en hadden het over de innerlijke strijd naar het vinden van zijn of haar juiste genderidentiteit en dat zelfmoordgedachten en zelfs suïcidaal gedrag in dat proces verwerkt zaten. Om deze redenen duiden de meeste respondenten op de nood aan verbetering en visibiliteit van de situatie van transpersonen.

“Ik heb wel de indruk dat er meer aandacht aan besteed wordt, maar de kennis is toch nog altijd een beetje gebrekkig.” (Sam, 22, transman)

“We zijn op de goede richting, maar er is nog heel veel werk aan de winkel. Euhm... Eerst en vooral de mensen bewust maken, want de meeste mensen die gaan ervan uit, als ge spreekt over transgender, voor hun is dat van geslacht veranderen. [...] Maar hoe meer ge ermee naar buitenkomt, hoe meer het gaat aanvaard worden.” (Gabriela, 67, transgenderiste)

Velen zien het binaire ‘man-vrouw’-denken als één van de oorzaken van de problematiek rond de acceptatie van en kennis over transgender binnen de maatschappij. Anekdoten over mannen- en vrouwen-toiletten, over jongens- en meisjesspeelgoed en over mannen- en vrouwenkleren werden meerdere keren aangehaald en benadrukken het duale denken in onze samenleving.

“Ge hebt altijd mensen die het niet weten en waarschijnlijk is dat omdat ze het niet begrijpen omdat ze altijd in die man/vrouwenwereld opgegroeid zijn en dat ze daar problemen mee hebben.” (Gabriela, 67, transgenderiste)

Nina (26, transvrouw) gaat mee in deze gedachte en meent dat België altijd al goed is geweest in hokjes denken. Er heerst nog te veel een verwachtingspatroon dat op basis van het geboortegeslacht wordt bepaald. Verschillende respondenten juichen toe om weg te stappen van dat binaire denken.

“Ik denk dat we, het is ergens een utopie misschien, maar dat een gendernormloze maatschappij zou mooi zijn, want uiteindelijk doet ge daar niemand iets fout mee he. Iemand die als man geboren is en zich man voelt, ja, die gaat dan ook zichzelf kunnen zijn. Het is net door die gendernormen of die verwachtingspatronen dat ik mezelf dertig jaar heb opgesloten. Het zou goed zijn moesten we ons daar bewust van worden om dan ergens te gaan letten op die dingen.” (Heidi, 33, transvrouw)

Ook Romy (34, genderfluïde) volgt dit idee en haalt invloedrijke artiesten aan als voorbeeld die het binaire denken al eerder uitdaagden:

“Ik zou eigenlijk gewoon, man/vrouw/ X, zelfs die X, eigenlijk zou dat allemaal moeten wegvallen. Maar we hebben David Bowie gehad, we hebben Prince gehad, jammer genoeg zijn die er niet meer, maar als die mensen in de jaren '80 het binaire man/vrouw... Allee Prince met zijn oorbellen, David Bowie, met alles wat hij was. Waarom moeten wij nu in 2016 denken man/vrouw/X? Laat die geslachten gewoon weg.”

2.1.2 Het belang van de media voor de transgendercommunity

De respondenten werden ook naar het belang van de media gevraagd voor zichzelf, maar tevens voor de transgendercommunity. Hieruit blijkt dat de media toch wel een belangrijke rol kan spelen binnen onze samenleving. De meesten zijn ervan overtuigd dat de media een bepaalde invloed kan hebben op

het brede publiek in het begrijpen van en informeren over genderdysforie. Zichtbaarheid in de media zorgt eveneens voor het normaliseren van het transgendertopic. Daarnaast duiden verschillende respondenten op het belang van de aanwezigheid van transgenders in de media om op die manier invloed uit te oefenen op het denkbeeld en de attitudes van mensen om zo de acceptatie van transgenders te vergroten.

“Ik denk dat wel omdat dat toch een beetje de maatschappij vormt he. Het is een heel belangrijk onderdeel van de maatschappij geworden, de media, dus er staat of valt wel heel veel dingen mee. [...] Bij de mensen is het [transgendertopic] ook steeds meer en meer gekend omdat we ook, we proberen toch ook in de media te komen. En dat helpt wel. Ja, het is gewoon, ge komt vaak in de media ermee en dan wordt het ook normaler voor de mensen. Als er iets vertrouwder is, gaan mensen beter al, allee ja, vaak zijn mensen die iets tegen transgenders hebben of niet goed weten ermee om te gaan, is het gewoon omdat ze het niet begrijpen, er geen begrip van hebben of niet weten wat het is en daarom: iets wat je niet kent, daar hebt ge schrik voor.” (Elien, 28, transvrouw)

“Dat kan mensen een beeld geven. Het kan een verkeerd beeld geven ook. Het kan het juiste beeld geven ook. Als ze het goed brengen kunnen de mensen er iets van leren” (Jana, 54, transgenderiste)

Sam (22, transman) verduidelijkt het belang door dit te reflecteren op zijn persoonlijke thuissituatie, waarin zijn ouders en grootouders hem niet accepteren als transpersoon:

“Ja, ik vind dat vooral belangrijk, nog niet eens naar transgenders toe, want die zoeken die info wel zelf op als ze die nodig hebben. Het is vooral voor het grotere publiek. Misschien moesten mijn ouders een keer een reportage zien over hoe dat andere ouders ermee omgaan of over hoe dat transgenders zich voelen voor de operatie of voor het hele UZ-verhaal, dat ze het beter begrijpen [...] Ik weet dat mijn grootouders er wel naar [de serie Thuis] kijken, dus dan hoop ik dat door zo'n programma's, dat mijn grootouders hun mening daar ook een beetje over bijstellen in de positieve zin. Dus in dat opzicht vind ik dat wel goed dat dat in zo'n onnozele programma's aan bod komt. Want ik heb al gemerkt dat het voor sommige mensen toch heel belangrijk is wat er gebeurt in Thuis en Familie.” (Sam, 22, transman)

Ook Jan (24, transman) past dit toe op eigen situatie en duidt vooral op het belang van de media bij zijn coming-out proces:

“Ik denk dat wel omdat het wordt bekend bij een groot publiek. Allee, niet iedereen kijkt naar media misschien, of als ge misschien echt televisie of zo... Maar ik denk dat ge zo breed mogelijk moet gaan om het bespreekbaar te maken en dat het dan gemakkelijker is dat als ze het al eens gehoord hebben. Bijvoorbeeld als ik terugkeek naar mijn coming-out, dan was er één... Allee, mijn tante heeft goed gereageerd omdat ze zei 'Ik heb daar al eens een reportage over gezien'. En als de rest zei van 'oei! Wat is dat? Wat moeten we daarvan verwachten? Kunnen we dat niet veranderen?' Ik weet niet of ik het enkel op die reportage mag steken, maar misschien stel dat iemand anders die reportage ook heeft gezien, stel dat die anders denkt daarover dat kan ook. Maar daar was het... Die zei effectief van 'ik weet wat dat is. Ik weet dat dat een moeilijk ding is. Ge moogt op alle steun van ons rekenen.' Die zijn ook elke keer toen ik in het ziekenhuis lag op bezoek gekomen. Die stonden daar ook echt op. Terwijl anderen zo iets hadden van 'Ah nee, ge zult waarschijnlijk toch geen volk willen zien in het ziekenhuis.' Dus daar merkte ik wel een verschil, maar heeft het enkel te maken met die reportage? Maar ik vind het wel belangrijk dat het in de media komt omdat het dan bijvoorbeeld zoals nu had ze dat dan niet geweten, misschien had ze helemaal anders gereageerd.[...] Het heeft de coming out bij hen gemakkelijker gemaakt. Laten we

het zo zeggen. Omdat ik moest eigenlijk niet meer... Allee, bij sommige anderen moest ik dan gaan uitleggen, bij mijn oma moest ik dan gaan uitleggen dat dat dan eventueel met operaties gaat. Dat is zo wel moeilijker...

Voorbeelden als Caitlyn Jenner en het personage Kaat in *Thuis* werden verschillende keren aangehaald om aan te tonen dat dit soort bekendheden of personages een invloed kunnen hebben op het brede publiek. Gabriela (67, transgenderiste) ziet hen als blikvangers, publiektrekkers die ervoor zorgen dat het topic bespreekbaar wordt en er op die manier bepaalde dingen over opgestoken worden. Naast het informeren, normaliseren en het bespreekbaar maken, is tevens het taboe doorbreken een belangrijke functie van de media om zo tevens discriminatie tegen te gaan:

“Ja, hoe meer het er in komt, hoe meer dat de taboe verbroken wordt.” (Jessa, 29, transvrouw)

“Ik denk dat media een perfect medium is om discriminatie en zo tegen te gaan, door te informeren, maar dan wel op de juiste manier.” (Romy, 34, genderfluïde)

Niet alleen voor het grote publiek is de media belangrijk, ook transgenders zelf halen informatie uit de media of vinden er herkenning in.

“Dat [de media] helpt wel, want allee ja, ik wist eigenlijk niet dat ik transgender was, terwijl dat ik het al heel mijn leven ben. En ik herken er mij heel vaak in. [...] Helpen is een groot woord, maar het is zo van... Het is altijd wel leuk om uzelf te kunnen erkennen en herkennen. En als sommige reportages dat kunnen doen is dat altijd wel goed he. Zo de bevestiging van ik ben niet raar.” (Romy, 34, genderfluïde)

Ook duiden velen op het belang van de media voor transpersonen die nog in de kast zitten.

“Dan vind ik de representaties goed voor de mensen die nog in de kast zitten, om ervoor uit te komen... Dat is sowieso een moeilijke stap om te zetten.” (Marie, 18, transvrouw)

Dus ook weer hier zien we de duale functie van de media terugkomen, waar de media zowel het brede publiek als het transgender publiek kan informeren en helpen betreffende het transgender topic:

“Ik denk voor beiden. Langs de ene kant om te zorgen dat transgenders gemakkelijker met elkaar in contact komen, bepaalde oplossingen kunnen zoeken voor de problemen waar ze mee worstelen. Langs de andere kant ook om de maatschappij meer te informeren en de maatschappij op breed termijn minder binair te maken ook.” (Elien, 28, transvrouw)

Het belang van de media voor transgenders uitte zich tot slot tevens in de invloed van artiesten. Niet per se transgenderartiesten, maar eerder muzikanten of mediapersoonlijkheden die het opnemen voor transgenderrechten. Een recent voorbeeld hiervan is Bruce Springsteen die een concert annuleerde in de Amerikaanse staat North-Carolina uit protest tegen een anti-transgenderwet.

“Bruce Springsteen heeft vorige week of twee weken geleden ook een concert geannuleerd geloof ik omdat het niet, wat was het? Omdat het niet transvriendelijk was of zo? [...] Dat vond ik eigenlijk ook geniaal. Een artiest die komt sowieso wel op voor de holebirechten en transgenderrechten, dat weet ik wel. Maar dat die dan echt durft zeggen van ‘fuck it, mijn concert gaat niet door zolang dat die wet hier heerst. Los het op. Ik ben rijk genoeg om concerten af te lassen, maakt niet uit en ik sta daar echt niet achter, dus ik kom hier gewoon niet.’ Dat vind ik echt

geniaal dat zo iemand durft zeggen van 'nee, ik doe het niet!' [...] Ik kan me wel voorstellen, echt een superfan van zo iemand, dat die dan zegt van 'oei, die staat daar achter, maar misschien is dat toch iets waar we misschien eens dieper op in kunnen gaan. Waarom staat die daarachter?'. Ik hoop dat die toch een paar mensen op die manier toch een beetje beïnvloed heeft.” (Sam, 22, transman)

2.1.3 De aanwezigheid van genderdysforie in de media

Verschillende respondenten duiden op het belang van de aanwezigheid en visibiliteit van transpersonen of –personages in de media. Velen vergelijken dit met de acceptatie van de holebigemeenschap die tevens verschillende decennia geleden op hetzelfde punt stonden als transgenders nu staan. De media heeft volgens de respondenten een belangrijke rol gespeeld in het normaliseren van homoseksualiteit en hopen dat ze het zelfde doen met het transgenderissue. Daarom is een balans in aanwezigheid in de media erg belangrijk volgens de meeste bevrageden om zo het bewustzijn van het brede publiek aan te wakkeren.

“Het zou top zijn moest het evenveel aan bod komen als homoseksualiteit. Het zou eigenlijk evenveel aanvaard moeten worden, zoals homoseksualiteit over de laatste 50 jaar langzaam aanvaard is geweest, nog niet eens overal. Daar zou het mee op gelijke voet moeten staan. Ik vind niet dat alles over transgenders moet draaien, ik wil dat niet. Ik wil dat echt niet. Want ik vind ook dat mensen niet mogen vergeten dat wij ook maar mensen zijn he.[...] Dus ja, eigenlijk op hetzelfde niveau, niet te veel, niet te weinig. Genoeg. Het belangrijkste is dat mensen weten hoe dat het in mekaar zit he. Dat dat iets is in uw kop waar ge niks aan kunt veranderen, dat ge zo geboren zijt.” (Marie, 18, transvrouw)

De meeste respondenten zijn positief over de toenemende aanwezigheid van transgenders in de media en vinden dit ook nodig. Ze verwijzen hierbij terug naar het belang van de media als informatiebron voor zowel het brede publiek als transgenders zelf.

“Het komt sowieso al meer in het nieuws, meer in de magazines en zo. Hoe meer dat het erin komt, hoe beter eigenlijk in feite ook. Gelijk in Thuis nu ook, er is daar ook een personage die transgender eigenlijk vertolkt. En ja, ik denk wel dat dat meer en meer wel aanvaard wordt.” (Jessa, 29, transvrouw)

Toch gaan de meesten zelf niet gericht op zoek naar die visibiliteit, maar besteden er wel meer aandacht aan wanneer het dan toch in de media komt. Dit vooral uit interesse en/of nieuwsgierigheid.

“Iets wat mij echt interesseert, iets wat mij aanspreekt dan ga ik dat eens lezen. Als het mij niet meer aanspreekt dan gaat dat terug weg. Als er iets over transgenders inkomt dan ga ik wel... Ja, als het voorbijkomt of mijn oog moet er juist op vallen of mijn vrouw zegt 'Kijk, ik heb dat gezien daar'. Die leest dan wel magazines, Libelle en Flair en dingen en die zegt 'Hier ik heb een artikel gevonden', dan zal ik dat wel lezen.” (Jana, 54, transgenderiste)

Bram (24, transman) wijst op het feit dat transgenders meestal na hun transitie niet meteen meer gericht op zoek gaan naar informatie over genderdysforie. Dit vooral om de reden dat men hier geen nood meer aan heeft.

“Als het zo eens op tv komt, dan kijk ik wel eens uit nieuwsgierigheid. Het ding is ook, als het over transvrouwen gaat, veel interesseert mij dat niet, ik heb ook respect voor die mensen, ik heb ook zelf vriendinnen die dat transvrouwen zijn, maar dat zijn zo documentaires waar ik mij niet in kan zien en waar ik geen interesse in heb. Dus als het eens over transmannen gaat dan kijk ik wel eens. Het zijn ook vaak vrienden van mij die op tv komen, dus... Het ding is ook, en dat is niet alleen voor mij, dat is voor veel transgenders, van zodra dat ge eigenlijk klaar zijt, zijt ge er ook wel minder mee bezig.”

Eva (23, transvrouw) en Emma (21, transvrouw) bevestigen dit en willen niet steeds geconfronteerd worden met het transgendertopic.

“En als ik dat dan zie van vanavond is er dat op tv en dat op tv. Soms dan kijk ik wel als ik zo iets heb van ‘oh dat lijkt wel leuk’. Maar allee, dat gaat altijd over transseksuelen en zo ben ik niet. Ik wil daar ook niet constant mee geconfronteerd worden. Ik vertel daar graag over, want dat is een stuk van mijn leven, om wie dat ik ben natuurlijk, ziet ge. Dus ik vertel daar wel graag over, maar het is niet dat ik zo’n stempel wil van ‘ik ben transseksueel’.” (Eva, 23, transvrouw)

Die ‘stempel’ waar Eva naar verwijst, werd ook door andere transgenders aangehaald. Media aanwezigheid is namelijk niet altijd even positief en zorgt er voor dat de anonimiteit van transpersonen verloren gaat. Vooral de transmannen onder de respondenten hadden het hier moeilijk mee, aangezien hun littekens meer zichtbaar zijn en de media dit ook in beeld brengt.

“Ik denk dat dat wel nodig is. Ik denk dat de media ons mag promoten, zal ik maar zeggen, maar tot een bepaalde hoeveelheid. Bijvoorbeeld, ik weet ook dat de media het ook doet voor andere transgenders. Want er zijn nog heel veel mensen dat ik ken die het volgen via tv en zo om meer informatie te krijgen. Maar het is natuurlijk niet fijn voor de mensen die al klaar zijn.[...] Persoonlijk vind ik het een beetje te veel in de media komt de laatste tijd. Want het ding is bij transgenders, wij willen wel dat mensen ons accepteren en dit en dat, maar ook niet dat we opvallen op straat. En door dit gaan mensen wel opvallen, snapt ge? [...] Het ding is ik wil het niet omdat ik wil gezien worden als Bram en niet ‘Bram de transgender’ [...] Want ik zeg het, ge kunt gewoon niet meer geheim blijven. Ik heb ook littekens aan mijn borstkas en zo dus... Maar ik denk dat de media het wel goed bedoelt.” (Bram, 24, transman)

Naast de confrontatie en het verliezen van de anonimiteit als transgender, hebben sommige respondenten ook schrik dat het brede publiek het gevoel zal hebben dat het transgendertopic te veel wordt afgebeeld en dat dit een negatief effect kan hebben op hun denkbeeld:

“Ja, zeker met wat er nu op tv is vooral, het is daardoor dat mensen het weten, dus ik denk dat ze wel vaak zoiets hebben van ‘weeral’ of ‘ge zijt de zoveelste’. [...]Als het zo is zoals in Orange is the New Black, ja, graag want dat is tof. Maar als het zo is voor in een documentaire of weer zoiets, laat dan maar. Allee, dat is wel tof dat ze dat doen, daar niet van he, maar niet elke week of elke maand.” (Maarten, 18, transman)

“Allee, ge moogt ook niet creëren dat mensen zoiets hebben van ‘Ah, het is weeral dat.’ En dat heb ik ook al gehoord van mensen dat zeggen van het gaat er weeral over.” (Jan, 24, transman)

Tot slot werd er verwezen naar het tekort aan diversiteit binnen de portrettering van transgenders. De aanwezigheid van de volledige paraplueterm ‘transgender’ is er niet. Vooral transgenderisten, genderfluïde personen en transmannen krijgen minder aandacht in de media volgens een aantal respondenten.

“Ja, die gaan heel veel in hokjes... Want nu is er een soort van ‘Er is weer een man vrouw geworden of er is weer een vrouw man geworden’, maar ondertussen als genderfluïde is er nog niemand uitgekomen die gewoon beiden is of... Genderfluïde is zelfs onder de transgenders een beetje een pijnpunt, vind ik.” (Kathy, 21, genderfluïde)

“Ja, voor transmannen eigenlijk vrij onbestaand.” (Elien, 28, transvrouw)

2.1.4 Positieve mediarepresentatie van transgenders

Doorheen de interviews werden verschillende voorbeelden van filmpersonages tot topmodellen aangehaald als positieve representatie van transgenders in de media. De meest populaire voorbeelden waren Caitlyn Jenner, Kaat uit de Vlaamse serie *Thuis*, Laverne Cox uit *Orange is The New Black*, de serie *Transparent*, de film *The Danish Girl* en de modellen Andreja Pejic en Valentijn De Hingh. Ook over Vlaamse transpersonen die vaak in de media verschijnen, zoals Petra De Sutter, Joz Motmans en Fran Bambust, werd met lof over gesproken. Maar wat houdt die positieve representatie nu net in? Eerst en vooral werd er aangehaald dat goede research en correct informeren bij transpersonen zelf en/of bij transgenderorganisaties een must is voor de media. Wanneer dit gebeurt, hebben de bevrageden het gevoel dat transgenders meer gerespecteerd worden in het medialandschap en dat de informatie, die de media uitzendt, veel accurater is.

“Ik heb nu gelezen dat die [actrice die Kaat speelt in Thuis] heel veel zelf ook gehad heeft aan vragen stellen aan andere transgenders om het verhaal zo realistisch mogelijk te brengen en allee, dat vind ik echt goed, dat die niet zoiets heeft van ‘euh, ik ga hier een keer iets... het manwif gaan afhangen of zo’, omdat dat is wat dat de grote massa er eigenlijk van denkt. Maar dat ze echt zoiets heeft van ‘ik ga mij goed informeren en zorgen dat ik die rol hier op een juiste manier neerzet om zowel de transgendergemeenschap niet te beledigen, alsook de mensen die er niks van afweten iets bij te brengen’. En dat vind ik echt wel heel positief.” (Sam, 22, transman)

“Er is nog veel ook aan de winkel daar op dat punt, maar we zijn in de goede richting in alles. Ook in de media. Sommigen doen dan toch wel een beetje moeite... Het is nog niet perfect, maar het ideaal zou zijn dat ze, ik zal maar iets zeggen, dat ze ergens een contact hebben met een genderpersoon zodanig als ze daar iets in missen, dat ze efkes een belle’ke doen en zeggen van ‘dat is het probleem en ah, zo en zo...’ Dat zou moeten. Maar dat kunnen ze, dan gaan ze veel betere en veel juistere informatie geven ook.” (Gabriela, 67, transgenderiste)

Daarnaast vinden verschillende respondenten het statement dat de media met zich mee kunnen brengen een positief element, gezien ook onbekende gezichten en diverse verhalen onder de aandacht worden gebracht. Voorbeelden hiervan zijn de *Vanity Fair*-actie, die na de coverfoto van Caitlyn Jenner in het tijdschrift werd opgestart.

*“Ik vond de reactie dan ook weer geweldig op de coverfoto van de *Vanity Fair*, denk ik dat het was van Caitlyn Jenner, vond ik het geweldig daarvan, meer als een protest eigenlijk. Ik vind het een beetje fout om het een protest te noemen, maar als een reactie op van ‘kijk mensen, het is niet alleen het beeld van Caitlyn Jenner, dit ander beeld is er ook’. Dat vond ik geweldig, al die coverfoto’s eigenlijk van andere transgenders, ‘I am...’ en dan de naam. Dat vond ik een heel*

geweldige. Het is eigenlijk een beetje als protest begonnen, maar eigenlijk was het een heel positief ding erop.” (Elien, 28, transvrouw)

Ook op sociale media lijken er verschillende manieren te zijn ontstaan om unieke verhalen naar voor te brengen.

“Ik ben wel hip genoeg om op instagram te zitten en dan merk je ook wel dat er heel veel beweging is in de transgendercommunity. [...] Ik volg zo een groep waar dat mensen hun foto kunnen plaatsen van hunzelf met hun verhaal eronder in een regeltje of 10 en allee, dat vind ik wel heel goed om zien. Dat maakt soms wel het een en ander los, want we zijn niet met die tien mensen die iedere keer... Soms denk ik echt zoiets van ‘amai, jong. Het is nu heel een feed dat ik hier kan volgen, de een achter de andere, duizenden die gepasseerd zijn, allemaal andere mensen. Dat ik denk van er zijn er veel meer dan die ene groep die iedere keer de media haalt’.” (Sam, 22, transman)

Eveneens werd doorheen de interviews duidelijk dat de respondenten het belangrijk achtten dat transpersonen worden afgebeeld als gewone mensen. De focus moet niet steeds liggen op het feit dat men transgender is of wat het inhoudt. De meeste positieve voorbeelden van representaties in de media, die werden aangehaald tijdens de interviews, verwezen vooral naar personen of personages die transgender zijn, maar waar geen specifieke focus op het transgendertopic ligt en/of waar humor in is verwerkt. Vooral het personage Sophia uit de Netflix-serie *Orange is the New Black* illustreert dit en werd meerdere malen door respondenten aangehaald als één van de betere representaties van transpersonen in de media.

“Dat dan zo een beeld geeft zoals die van Orange is the New Black dat die zo het beeld geeft van ‘ah ja eigenlijk zijn dat ook gewone mensen en ge ziet daar niets aan’. En bij Andreja Pejic hebt ge dat ook wel zo. Ik vind wel dat ze wat beter aan het visualiseren zijn omdat er ook al steeds meer normale mensen te zoeken om daar ook in de media voor uit te komen. Dus ik denk dat er een positieve wending is.” (Nina, 26, transvrouw)

“Ik heb nu wel een paar afleveringen gezien van Orange is the New Black en daar deed er een transvrouw mee, maar ik heb er echt maar een paar van gezien, die dan wat agressief werd omdat ze haar hormonen dan niet kreeg. En eerlijk gezegd, ik kan dat wel appreciëren. Ook omdat ze daar wat humor insteken. Maar ook dat ze zo lieten zien dat dat wel echt heel belangrijk kan zijn voor sommige mensen. [...] Dan zag ik die zo euh, het is echt al een tijd geleden, zichzelf kwaad maken omdat haar baard terugkwam en dan had ik zoiets van dat zijn van die stomme dingen, maar daar zijn we wel mee bezig. Ik kan mij kwaad maken omdat mijn baard niet doorkomt en dan kan een transvrouw zich kwaad maken omdat die baard daar zit. En allee, ja dat zijn een beetje taboeverhalen. Dat ga je niet direct tegen iedereen gaan zeggen, maar ik vind dat wel, ik kan dat wel smaken als dat erin komt.” (Sam, 22, transman)

Niet alleen transgenderpersonages werden aangehaald, ook voorbeelden uit reportages en documentaires werden gesmaakt. Die personen inspireren vooral de respondenten door hun positieve houding in het leven. Zowel herkenning als bewondering voor zo’n personen werden geuit.

“Maar zoals bijvoorbeeld bij ‘Hij is een zij’ dat vond ik heel goed want ge had zo bijvoorbeeld twee gasten Mick en Freddy en die hebben ook wel zo operaties en zo. Maar daarnaast waren die ook gewoon. Die waren dan zo een dansje aan het doen en... Dat vond ik leuk. Ge zag die gasten

en ge zei direct van 'ah, dat zien er toffe gasten uit.' Maar bij die andere was het constant het gevoel van psycholoog naar psycholoog, naar een arts, naar daar, 'ik mag beginnen met hormonen, ik mag dat doen, ...' Dan denk ik oké, dat mag er ook zijn, maar ik vind het wel goed dat die twee transmannen waarmee ik mij het meest mee identificeerde, ondanks het feit dat mijn transitietraject niet overeenstemt, dan is het gewoon omdat die zo in het leven staan. En zo wil ik ook in het leven staan.' (Jan, 24, transman)

"Ja, toen dat Petra De Sutter en dat is een heel belangrijke vind ik, ook al wil zij eigenlijk niet en dat zegt ze ook in haar laatste boek van 'ik wil niet de populairste transgender zijn in België', en dat begrijp ik ook, 'ik wil gewoon een normaal leven leiden en dat is gewoon één aspect van mezelf'. Maar het feit dat een politica, een gynaecologe eigenlijk daarmee naar buitenkomt, is het zo van oké, het zijn niet alleen van die sociale marginale gevallen. Van die freaks om het zo te zeggen. Het zijn gewone mensen. En toen zij bij het programma Elvis Blijft Bestaan, denk ik, allee toen dat op tv kwam, was het moment ook dat ik het thuis gezegd had en ik kwam bij mijn familie en ik zei van wat die exact zegt dat maak ik mee, allee, dat is exact mijn gevoel." (Heidi, 33, transvrouw)

Tot slot werd ook diversiteit in genderidentiteiten en verhalen aangehaald als een positief element in de media. De respondenten gaven hier enkele voorbeelden van, maar vinden dat dit nog te weinig aanbod komt in het medialandschap van vandaag:

"Maar misschien gewoon iets eerlijke en diversere verhalen. [...] Er is daar een zanger Ryan Cassata, en die gast, ik denk dat die ook 22 is of zo. Hij krijgt meer en meer media-aandacht. Ik ben niet echt superfan van zijn muziek, maar met ik peis dat hij wel de borstoperatie gehad heeft en zichzelf ook helemaal profileert als man, maar geen hormonen willen gebruiken, omdat hij zijn stem niet wil veranderen als zanger zijnde en daar heeft die al heel veel positieve commentaar op gekregen, dus ik vind dat wel goed dat zo'n verhalen ook een keer in de media komen. Daar heb ik precies wel om te zeggen van 'een schone man, een schone jongen, die muzikant is en zijn hobby's heeft en zijn leven heeft en die toevallig als vrouw geboren is en geen hormonen wil of geen mannelijke hormonen neemt, maar voor de rest is dat gewoon een man. En ik vind dat wel echt..." (Sam, 22, transman)

"Als ik het dromerig mag zeggen zou ik er een hele reportage maken van de diversiteit dat er is. En dat goed in de verf zetten." (Kathy, 21, genderfluïde)

"Neem transgender dan, neem er dan ook de genderqueers, genderfluïdes, en de transmannen en alles erop en eraan bij .. Maar ook bijvoorbeeld, we leven in zo een maatschappij, waar dat diversiteit zo hoog is dat mensen met een beperking, mensen van vreemde origine, van..., neem daar gewoon een algemeen beeld van. Want anders gaat ge zo, wij en hen hebben..., zowel bij mensen van vreemde origine, zowel bij mensen die eigenlijk transgender zijn of met een beperking zijn. Dus Ik en Zij... Het normale versus het abnormale. maar dat is mijn mening dat de media toont zo fel het normale versus het abnormale." (Romy, 34, genderfluïde)

2.1.5 Negatieve mediarepresentatie van transgenders

Het grootste issue omtrent negatieve representatie van transgenders is het gebrek aan diversiteit zoals al bij de bespreking van de resultaten over de positieve mediarepresentatie werd aangehaald. De media

lijkt zicht te weinig te focussen op verschillende verhalen van verschillende mensen met verschillende genderidentiteiten. Wat Sam (22, transman) en een aantal andere respondenten vooral stoort is het feit dat steeds dezelfde transpersonen in de media komen, waardoor men het gevoel heeft dat men minder serieus genomen wordt.

“Het mag beter. Ook als ik zie, het gebeurt wel een keer dat er een reportage is op tv. Ik bekijk ze eigenlijk niet meer omdat ze iedere keer dezelfde zijn die meedoen aan die reportages. Het is gewoon iedere keer dezelfde personen die daar zitten. Dat is iedere keer dat zelfde verhaal. Ik denk dat iedereen ondertussen dat Sanne, het meisje van een jaar of 6-7. Ik denk dat iedereen die ondertussen wel kent en door iedere keer dezelfde persoon op tv te laten verschijnen is het alsof er maar 10 zijn in heel het land. En ik heb het daar echt een beetje moeilijk mee.” (Sam, 22, transman)

Daarnaast worden vaak de positievere verhalen en reacties van de omgeving getoond, terwijl dit vaak niet het geval is in het echte leven. Volgens de meeste respondenten moeten zowel de positieve als de negatieve verhalen onder de aandacht worden gebracht, om zo meer bewustzijn te creëren.

“Ik heb de indruk dat dat iedere keer, allee, het kan helemaal verkeerd zijn he wat ik nu zeg, maar dat dat iedere keer mensen zijn die een semi-goede reactie gehad hebben van heel hun omgeving. En misschien moest er eens een verhaal komen van mensen die echt een enorme kutreactie gekregen hebben van bijvoorbeeld hun ouders, zodat ouders lijk de mijne en ik weet dat er zo nog veel zijn, zien dat die fout bezig zijn. Zien van ‘oké, misschien is dat niet de manier om te reageren en kunnen we op een andere manier reageren’.” (Sam, 22, transman)

“Zeker in de media, er moet sowieso bewustzijn worden van er zijn eigenlijk zo'n mensen, er zijn niet alleen ‘Katen’ zo, er zijn ook situaties die minder gunstig zijn en daar moet iets aan gedaan worden en media is daar op zo, allee, die kunnen zo gemakkelijk iets... Ja, hoofdzingen maken van het moet anders.” (Marie, 18, transvrouw)

Een derde aspect van de problematiek omtrent het tekort aan diversiteit uit zich in het te weinig representeren van de verschillende genderidentiteiten die onder de paraplu-term transgender vallen. Vooral transseksuelen komen aan bod, waardoor het brede publiek een fout beeld krijgen van wat genderdysforie net inhoudt. Het transgender-topic wordt namelijk verengd en veralgemeend, waardoor het grootste deel van de gemeenschap vergeten wordt. Ook ligt de focus vaak op de fysieke transitie, op de geslachtsaanpassende operaties, terwijl dit meestal slechts een deel van de transitie is. De psychologische kant wordt onderbelicht.

“Dat merken we nu ook fel dat de media vooral een vraag heeft naar die fysieke transitie en ge merkt langs de andere kant ook heel veel transgenders die niet passen binnen dat heel strakke klassiek plaatje van de transseksuelen, die van het ene uiterste naar het andere uiterste gaat. Want dat is wat bij mensen een beetje te veel leeft, want daar wordt op gefocust en dat is ook een beetje een wrevel over het moment van toon ons een keer hoe divers dat wij zijn. Want we zijn ook heel divers, net zoals de maatschappij heel divers is en dat is wel iets wat we liever meer zouden willen zien gebeuren. Dat zeker ook eens een transgenderist of een gendertravestie ook eens die aandacht krijgt.” (Elien, 28, transvrouw)

Vaak wordt ook de volledige transitie niet getoond in de media. De respondenten zijn er zich wel van bewust dat dit niet altijd mogelijk is in een serie of een reportage, maar toch wordt dit te onduidelijk

weergegeven. Vooral de representatie van het personage Kaat in de Vlaamse serie *Thuis* en Caitlyn Jenner krijgen hier veel kritiek over.

“Ja, goh, ik denk als ik nu kijk naar Kaat in Thuis... Op zich hetgeen die actrice doet, zij is heeft een vriendin dan die zelf transgender is, dus die heeft wel haar onderbouw, maar de beeldvorming is van je vertrekt als man naar het buitenland en je komt als biologische vrouw terug of allee, je ziet er zo uit. Dat klopt niet. Dat is voor heel veel transseksuelen dan, als het over dat subsegment gaat, niet haalbaar. Ook het psychologische proces erbij is veel belangrijker dan eigenlijk de aanpassingen aan de buitenkant. [...]Ja, het zwart-wit verhaal he. Alsof dat het met operaties op te lossen is.” (Heidi, 33, transvrouw)

“Gelijk bij Caitlyn Jenner ook. Dus dat ze als man en kort erachter ziet ge ze als vrouw. Maar in de echte realiteit dat is onbestaand. Euhm, er kruipt jaren... Dat is hetzelfde als bij Kaat in feite, maar ja in een tv-programma kunt ge moeilijk zeggen van ‘Frankie gaat er drie jaar uit en na drie komt die terug als Kaat.’ Dus dat doet ge niet. Op die manier kon dat niet anders in feite, maar die Caitlyn ook. Dat was ook zo van als man, een korte periode daarachter is volledig een vrouw.” (Jessa, 29, transvrouw)

Daarnaast geeft de media ook een onrealistisch ideaalbeeld mee op vlak van uiterlijk. Vooral Caitlyn Jenner wordt hiervoor bekritiseerd. Ook haar politiek rechtse standpunten betreffende homohuwelijken worden niet geapprecieerd binnen de transgendergemeenschap.

“Ja, het geval Caitlyn Jenner. Ik vind heel veel transgenders nemen haar als een rolmodel en ik vind van ge moet nog altijd realistisch blijven. Zij is heel goed gezien, ze is heel beroemd, heeft al het geld. Kan bij wijze van spreken de hele dag alles komen wat ze wilt, een heel schoon vrouw worden door allerlei operaties terwijl hier in België er heel veel mensen dat niet kunnen.” (Kathy, 21, genderfluïde)

Eveneens werd het sensatie-aspect rond het transtopic van de media, meerdere keren aangehaald in de interviews.

“Met momenten, niet te veel, maar het is sensatiegericht. Ge kunt nooit genoeg informatie geven, maar alstublieft geen circus van maken, geen freakshow van maken.” (Kathy, 21, genderfluïde)

“Ik denk dat wel maar bij de media zit er nog altijd de speling op van kijkcijfers en zoveel mensen moeten dat gezien hebben, dus dat die sowieso wel altijd op zoek gaan naar het extremisme.” (Nina, 26, transvrouw)

Qua stereotypering werd slechts één keer victimisering vermeld door Eva (22, transvrouw) waarbij ze een voorbeeld aanhaalde van verkrachting. Daarnaast vernoemde Nina (26, transvrouw) de representatie van transgenders als prostitué. Vooral het travestietenbeeld van de man in vrouwenkleren werd meerdere malen vermeld. Wat de respondenten ook stoort is dat de media vaak op zoek gaat naar extreme gevallen, waardoor transpersonen in het belachelijke worden getrokken. Sommigen spreken zelfs van uitlachtelevisie.

“Ge hebt vaak ook goede reportages he. Maar vaak heb ik daar zo het gevoel van dat zijn zo de extremen. ... En dat is ook als ik zo naar transvrouwen in de media kijk, allee, ge hebt er ook heel

positieve verhalen. Maar mijn eerste beeld is het zo de man in vrouwenkleren dat in mij opkomt. En dat is zo het beeld... Ik vind dat super erg he en ik vraag mij af of transvrouwen dat dan ook hebben, maar dat is zo het beeld dat ik heb en daar wil ik mij zo eerder van distantiëren zo.” (Jan, 24, transman)

“Dat ze zo het stereotype beeld van een man in een jurk bij de manier van spreken knip knip, plak plak doet in het ziekenhuis en dat is het dan. Ja, nee.” (Heidi, 33, transvrouw)

Zowel bij Nina (26, transvrouw) als bij Kathy (21, genderfluïde) schrikten dit soort mediarepresentaties hen af om uit te komen als transgender en heeft zelfs invloed gehad op het verloop van de transitie.

“Negatieve presentatie vind ik zo als ze zo van echt van die mensen die zo te lang gewacht hebben. Want dat was dan vroeger eerst die documentaires die ik eerst zie, die ik eerst gezien heb en als ik dan aan het kijken was dacht ik van ik kan dat echt niet maken want als ik er zo moet bij lopen mijn hele leven.” (Nina, 26, transvrouw)

“De media heeft eigenlijk meer een invloed gehad om mijn transitie eigenlijk een tijdje stop te zetten. Het negatieve van wat ik zag en omdat ik bang was om naar buiten te komen als mezelf.” (Kathy, 21, genderfluïde)

Daarnaast duiden verschillende respondenten op de fouten die er gemaakt worden in de media door vooral journalisten, presentatoren of interviewers die nog te vaak verwijzen naar het vorige geslacht of vooral focussen op het ‘voor en na’-aspect van de transitie.

“Euh, tjah ik vind hoe het in de media komt, dat gaat altijd expliciet over transvrouwen die van man naar vrouw gaan. Of transmannen en dan is het altijd zo voor/na.. Maar dat voor is eigenlijk totaal niet belangrijk, transmannen of transvrouwen willen daar ook niet aan herinnerd worden. Maar altijd zo voor en na, desnoods met een foto in de, ik zeg maar iets, in de Story of zo, met een foto op voor/na.. En ik vind dat een beetje.. ik vind dat eigenlijk overbodig.” (Romy, 34, genderfluïde)

“Het is meestal nog te zwart wit in mijn ogen. Voor, na.” (Emma, 21, transvrouw)

Ook het woordgebruik zit nog te vaak fout in de media. Vooral de woorden transformatie of ombouwen in plaats van het begrip transitie worden door de respondenten beschouwd als onrespectvol en denigrerend.

“Het ding is ook niet alle presentators kunnen hun vragen goed stellen. Ik weet dat ze het goed bedoelen, maar het woord ombouwen is voor ons zo fucking bruuut. Sorry trouwens voor mijn taalgebruik. Het woord ombouwen wordt vaak gezegd in de interviews en de persoon zelf dan in kwestie zegt dan nee, nee, helemaal niet ombouwen. Het is een transitie van het ene geslacht naar het ander. Ombouwen dat is al ge niet blij zijn met uw neus of zo, weet ge. Dat is ombouwen.” (Bram, 24, transman)

“Zeker als ze dan beginnen spreken over ombouwen. Dat doet ge met een auto, niet met uw lichaam. [...] Dat niet gebruiken alstublieft, dat is heel onpersoonlijk ook.” (Heidi, 33, transvrouw)

2.1.6 De media als informatiebron voor transgenders

Ondanks de vele voorbeelden over negatieve representatie van transgenders in de media, zijn de meeste respondenten wel tevreden met de positieve evolutie die de media heeft meegemaakt de afgelopen jaren. De bevroegden vinden dat de media de dag van vandaag wel accurate informatie meegeven over het transgendertopic, maar zien het vaak niet als primaire informatiebron. Vooral de offline media speelt meestal geen of slechts gedeeltelijk een rol in het verschaffen van informatie over genderdysforie voor de respondenten. Ook zijn ze zich bewust van zowel de accurate als inaccurate informatie die zich in de media bevindt.

“Ja, qua media, ik heb nu altijd televisie in mijn hoofd he. Het internet ja, daar is veel correcte informatie aanwezig, maar ook het tegenovergestelde dan. Maar als ik dan kijk naar televisie, ze zeggen geen foute dingen, maar ze pakken maar een deeltje ervan. Of ze verwoorden het soms wel niet zo goed. Ze verkopen geen onwaarheden, maar het is dan een stukje van de waarheid.” (Heidi, 33, transvrouw)

Voor informatie langs de medische kant, zoals psychologen en/of het ziekenhuis en informatie via andere transgenders, zoals in bijeenkomsten, vrienden, ... zijn accurater als bron voor de meeste respondenten dan de media zelf.

“Voor mij moeten ze het niet maken, maar voor de andere mensen moeten ze het maken. Voor mensen die nog geen informatie hebben. Ik weet alles al, wat dat er met mij gaat gebeuren de komende jaren, dus ik ben voorbereid. Ik heb ook een bundel gelezen van het ziekenhuis en ik zit daar ook om de vier maanden he, dus natuurlijk heb ik mijn dingen al he, mijn package. Maar het is zeker belangrijk voor mensen die er niks van weten.” (Marie, 18, transvrouw)

“Ik heb wel nood gehad aan personen dat in hetzelfde zaten, maar niet in de media. Gewoon in een vriendengroep of weet ik veel wat. Maar niet mensen in de media.” (Maarten, 18, transman)

Wanneer er gevraagd werd naar rolmodellen uit de media, konden de meesten niet meteen een voorbeeld geven. Dit duidt op de nood aan rolmodellen voor transgenders. Ook verschillende respondenten wezen op deze nood en koppelden dit aan eigen situatie.

“Nu ook als ik dan kijk naar rolmodellen en voor mezelf toen ik begon te zoeken, twee jaar geleden was het van ja, ik kan mij eigenlijk niet spiegelen. Allee, ge gaat automatisch ergens op zoek naar idolen of rolmodellen en die heb ik niet. Ja, dat is elke mens gaat onbewust die dingen opzoeken bij het zoeken van uw eigen identiteit, ja, ik heb geen voorbeelden.” (Heidi, 33, transvrouw)

“Ik denk dat voor bepaalde mensen dat wel een goed ding kan zijn. Ik zou dat eigenlijk ook als ik denk aan vroeger liever ook gehad hebben dat zo van die mensen in de media kwamen omdat ge u daar dan wel aan kon koppelen.” (Nina, 26, transvrouw)

Wanneer we specifiek ingaan op de online media, lijken deze in vergelijking met de offline media een belangrijkere rol te vervullen als informatiebron. Vooral informatieve websites omtrent genderdysforie, fora, sociale media en Youtube kwamen naar voor als de belangrijkste sites om accurate informatie op te vinden. Verschillende respondenten duiden op het belang van de online media en op de mate waarin het transgenders helpt om informatie te verschaffen.

“Ik vind dat het serieus verbeterd is als ik bijvoorbeeld uit de kast kwam was het echt... Allee, als ik het op school wou vertellen dan was er niks of zo. Ge kon ook nergens zeggen van waar kan ik informatie vinden of zo. Nu hebt ge Transgenderinfopunt, dat was er toen niet en die informatie op Transgenderinfopunt dat is gewoon kei goed wat er daar allemaal op staat. Allee, daar staat gewoon alles op. En toen had ge zo één boekje denk ik van het UZ zelf van Gent waar dat alles zo'n beetje instond, maar dat was zo een dun boekje. Allee, dun, relatief dun. En als ik dan zie wat ge er allemaal over kunt schrijven dan was dat echt niet veel. En ja, dat was hetgene waar dat ge het mee moest doen. Of ge vond op het internet wel dingen, maar wat was dan waar? De ene zegt dan dat, de andere zegt dat. En nu is het één website en daar staat de waarheid eigenlijk op en dat is wel veel gemakkelijker. Dus in dat opzicht is het... Ja, het kan waarschijnlijk nog wel beter. Maar als ik nu vergelijk waar dat we nu zijn. Moest ik nu 18 zijn en dat was eigenlijk bijna gemakkelijk geweest. Ook voor scholenwerking zijn nu ook veel meer dingen die effectief inzetten om het op scholen mee te gaan vertellen en zo. Sensibiliseren en vormingen en zo. Dat was er toen niet gewoon weg.” (Jan, 24, transman)

“Toen ik dan twee jaar geleden het eigenlijk beu was om het maar weg te duwen, want ik wist eigenlijk niet wat het was, dan ben ik op het internet beginnen zoeken. Ge vindt heel veel dingen die je niet wilt zien, maar er zijn gelukkig ook wel goede dingen, zoals transgenderinfopunt.be dan. En dan ook de website van de vereniging in Hasselt, waar ik dan ook terecht gekomen ben. [...] Dat is eigenlijk de eerste fase meestal vooraleer ge professionele hulp gaat zoeken. [...] Het informatieaanbod is veel breder, ook rechtstreeks van de bron ook vaak. Niet herkauwd om het zo te zeggen. [...] Maar ik ben op een bepaald moment op een gesloten forum terecht gekomen. En dan kunt ge een dagboek beginnen en ge kunt ook van anderen van alles lezen. Ja en nu ondertussen zit ik toch op Facebook in een drie of vier gesloten groepen dan. Ja, ge deelt he. Ge leest van anderen.” (Heidi, 33, transvrouw)

“Er zijn groepen op Facebook nu die, goed het is misschien maar drie tot vierhonderd man, maar ze zijn er wel. Ge hebt een plek waar ge kunt samenkomen, waar ge over kunt praten. Waar ge ook een beetje anonimiteit hebt, dat helpt enorm. Vroeger moest ge maar, ja, als ge zo heel braaf in uw huis zat en ge had vragen van ‘Ik denk dat ik met dat zit’ en nu zijn daar groepen voor en websites en communities, waar dat ge dan in terecht kunt.” (Elien, 28, transvrouw)

“Youtube, Facebook, ja via Skypegroepen online, mensen toevoegen en ja. Heel in het begin chatten ik met mensen uit een tal van landen, Zweden, Engeland, de States, een paar mensen uit Japan en zo. [...] Vooral in het begin. Ok, nu is het leuk om naar te kijken en nog eens iets bij te leren, maar vooral heel in het begin van de transitie. Nu ken ik ook heel veel mensen via Skype of Instagram of Facebook van de States en zo via Snapchat die dat dan ook wel weer genderfluïde zijn.” (Kathy, 21, genderfluïde)

Niet alleen het informatieve aspect, maar tevens het in contact komen met andere transgenders, het leren van elkaar en het beseffen dat men niet alleen is, geeft het belang van de online media weer. Er wordt dus een soort van online gemeenschap opgestart, waarin men elkaar tips geeft, hulp of steun biedt of op zoek is naar herkenning. Daarnaast benadrukken verschillende respondenten nogmaals de rol die de online media hebben gespeeld in hun eigen traject naar het vinden van hun genderidentiteit:

“Had er toen internet bestaan, dat had mij ook geholpen. Met dat het internet was uitgekomen, ben ik gaan beseffen van er zijn meer mensen. Ik ben niet alleen.” (Jana, 54, transgenderiste)

“Door sociale media ben ik echt tot de constatare gekomen van ‘tiens, ik ben transgender’. [...] Door gelijkgezinden te leren kennen en te volgen. [...] Het was zoiets van ‘hé tiens, juist, dat ben ik’. En dan kon ik eindelijk mijn eigen in een hokje passen. Want hokjes denken is niet altijd oké, maar ik had dat hokje nodig om mezelf, om... Het is gelijk dat ge heel uw leven iemand zijt en door dat hokje weet ge van ah, ik ben dit.” (Romy, 34, genderfluïde)

“Ik zeg het, moest ik die Youtube filmpjes niet hebben gehad, dan zou ik het pas veel later hebben geweten.” (Bram, 24, transman)

Volgens verschillende respondenten heeft het internet ook een negatieve kant, waar rekening mee moet gehouden worden. Het internet is ongecensureerd, waardoor veel onwaarheden en onzin over genderdysforie op het wijde web staan. Ook de negatieve commentaren en reacties die vaak te vinden zijn onder online artikelen van tijdschriften of kranten ervaren respondenten als kwetsend en zelfs choquerend.

Naast de Facebookgroepen, fora en informatieve websites, werd vooral **Youtube** aangehaald als één van de belangrijkste informatieve tools in de media voor transgenders en dan vooral voor jongere respondenten. Verschillende Youtube persoonlijkeden, zoals Gigi Gorgeous, Princess Joules en Ryan Cassata werden aangehaald en/of zelfs aangeduid als rolmodel. Voornamelijk de echtheid en de eerlijkheid die gepaard gaan met de video's, die door transgenders zelf worden geüpload op de videosite, zijn de grootste troeven in vergelijking met andere media.

“Ik ken er genoeg die eigenlijk Youtube gebruiken als dé bron voor te zijn wie dat ze nu zijn. [...] Youtube is voor mij toch nog steeds belangrijk. Vooral in het begin. Oké, nu is het leuk om naar te kijken en nog eens iets bij te leren, maar vooral heel in het begin van de transitie.” (Kathy, 21, genderfluïde)

“Ik zeg het, moest ik die Youtube filmpjes niet hebben gehad, dan zou ik het pas veel later hebben geweten. [...] Het ding is, die mensen spreken ook over de nadelen en over bijvoorbeeld, niet alleen over dat deel van de transitie maar ook over hun partners en over hun familie. Die vertellen daar echt over en ik zeg het, moesten de interviews en alle documentaires hetzelfde zijn als die filmpjes dan zouden mensen pas een duidelijk beeld hebben hoe dat het echt is.” (Bram, 24, transman)

“De echt heel eerlijke verhalen. Niet de vooraf ingeoeffende ‘ik moet straks op tv komen, dus ik ga rap uitschrijven wat ik... Maar heel eerlijk: ‘ik ben nu heel hard aan het bleiten en ik duw mijn camera in gang en dat werkt voor mij heel therapeutisch om tegen mijn camera te zeggen wat dat het probleem is en dan duw ik het op internet.’ En allee, ja dat is niet vooraf ingeoeffend dat is gewoon heel eerlijk en soms een beetje super zelig, maar dat moet ook kunnen. [...] Aan Youtube heb ik heel veel gehad. [...] Ja, die verhalen zijn gewoon zo persoonlijk, maar ook gewoon heel eerlijk, heel open. Die vertellen van ‘dat gebeurt er in mijn leven of ik heb het vandaag verteld tegen die en die persoon. En ik ben het van plan om morgen tegen mijn ouders te vertellen en ik voel me zo en zo. Volgende maand begin ik met hormonen of ik denk dat ik dit nooit ga kunnen beginnen. Of ik heb gisteren de borstoperatie gehad en ik ben helemaal compleet kapot, maar ik ben zo content dat ze er eindelijk...’ Allee, dan zie je wel, er is wel mogelijkheid, hoe zwart dat er

ook een hele periode kan uitzien, je kan er wel uit geraken. Ik heb daar wel heel veel aan gehad.”
(Sam, 22, transman)

Die Youtube filmpjes worden bekeken om verschillende redenen, zowel voor herkenning als om tips uit te halen, maar vooral om het transitieproces van de personen die de video's maken te bekijken en te vergelijken met eigen situatie.

“Het was vooral te zien wat dat het effect was op hun, want ik zeg het die mensen beginnen met hormonen en ge weet niet wat de effecten zijn, dus ik wou toch wel de effecten zien. Ik zeg het, buiten die twee personen heb ik nog andere mensen hun filmpjes gezien en de effecten waren allemaal hetzelfde. Ge krijgt een zware stem en ge krijgt een baard, ge wordt breder,... Ge wordt echt wel een man. Ik had zoiets van, ik had ondertussen al twintig verschillende filmpjes van twintig verschillende mensen gezien dus ik dacht van als dat bij die twintig allemaal ongeveer hetzelfde gaat dan zal dat ook wel bij mij zo zijn. [...] Ik denk dat Youtube alle invloed op mij heeft gehad. Vooral mijn coming-out en zelf ondervonden hebben dat ik zo ben. Dat zijn de twee belangrijkste.” (Bram, 24, transman)

“Als ge kijkt naar de video's van transgenders zelf, de tijdlijn hoe zij transitioneren of hun verhalen delen van kijk ik ben zo gevorderd, ik denk dat dat toch wel naar transgenders gezien toe toch wel positief is dat ze zeggen van 'ah, kijk, die doet haar weg zo. Ik kan dat en ik kan er het zelfvertrouwen voor hebben'. [...] Ik volg nu Princess Jouls, dat is een transgender uit de States. Euhm en die heb ik rond mijn 17e leren kennen. Ik heb al die filmpjes dan gezien tot nu toe nog altijd en ik heb die echt zien veranderen en mezelf heb ik dan ook zien veranderen. [...] Alle tips, alles wat dat ik nodig had was allemaal op Youtube. Ge kon zien van als ge een operatie had gehad, wat moet ge daarna doen? Want ja, dat kunnen ze u op het Transgenderinfopunt zeggen, dat kunnen ze na uw operatie zeggen, maar ik zou dat vergeten. Dus dan is Youtube wel handig van 'Ah, dju, ik heb daar een pijntje of ik zie hier een haartje, hoe ga ik dat wegwerken? Scheren? Ok, dat kan, maar er zijn nog andere manieren van die make-up of die ja...” (Kathy, 21, genderfluïde)

2.2 Deelconclusie resultaten

Uit deze resultaten kunnen we stellen dat het transgenderissue in de media leeft binnen de Vlaamse transgendergemeenschap. De vijftien respondenten met diverse genderidentiteiten, uiteenlopende achtergronden en andere thuissituaties benadrukken elk op hun manier in welke mate de media van belang kunnen zijn voor zowel zichzelf als voor de transgendergemeenschap. Het belang van de media uit zich in verschillende aspecten. Eén van de belangrijkste functies is het informeren over genderdysforie van zowel het brede publiek als transgender personen. Op die manier leren mensen op een vaak onbewuste en ontspannende wijze over het transgenderissue. De invloed van de media is volgens de meeste respondenten niet te onderschatten en kan denkbelden en attitudes vormgeven. De media zorgen eveneens voor zichtbaarheid. Dit kan een positieve invloed hebben op de acceptatie binnen onze samenleving aangezien het transgendertopic bespreekbaar wordt gemaakt, het taboe errond doorbroken wordt. Op die manier worden stappen gezet naar het normaliseren van genderdysforie en naar het tegengaan van discriminatie en transfobie. Voorts illustreerden sommige respondenten de rol van de media als hulpmiddel voor zichzelf door dit toe te passen op hun eigen

thuisituatie of op hun transitie. Ook de invloed van artiesten of mediapersoonlijkheden die opkomen voor transgenderrechten mag niet onderschat worden. Daarnaast wijzen de resultaten op het belang van de media als referentiepunt, denk maar aan de vele personages of verhaallijnen waarin mensen zich in kunnen herkennen. Personen die genderdysforie ervaren ontwikkelen namelijk vaak gevoelens van eenzaamheid en/of abnormaliteit. De media spelen op dit vlak een belangrijke rol gezien ze deze negatieve emoties kunnen verminderen door zichtbaarheid te creëren. Toch gaan de meeste respondenten niet zelf gericht op zoek naar de aanwezigheid van genderdysforie in de media. Vooral na de transitie verdwijnt de interesse om steeds op zoek te gaan naar informatie hieromtrent. Daarnaast wilt men niet steeds geconfronteerd worden met het transgendertopic. Ondanks de positieve kijk op de toenemende aanwezigheid van de representatie van transgenders in de media, gaan er toch een aantal negatieve effecten gepaard met die visibiliteit. De media kunnen er namelijk voor zorgen dat de anonimiteit van transpersonen verloren gaat door het in beeld brengen van lichamelijke aspecten die eigen zijn aan transpersonen, zoals bijvoorbeeld littekens.

Het representatievraagstuk omtrent genderdysforie in de media kan duidelijk worden opgedeeld in positieve en negatieve representatie. Positieve representatie omvat in de eerste plaats het goed informeren over het transgendertopic door de contentmakers zelf, zoals journalisten of televisiemakers. Het contacteren van transpersonen of transgenderverenigingen door het medialandschap gebeurt steeds meer. Op die manier wordt ook het brede publiek op een correcte manier ingelicht. Ook vinden vele respondenten het belangrijk dat transgenderpersonages of – personen worden afgebeeld als gewone mensen en moet er niet steeds gefocust worden op het feit dat men transgender is. Vooral in de serie *Orange is the New Black* werd dit toegepast op het transpersonage Sophia. Ook de humor die erin verwerkt werd, wordt positief onthaald door de respondenten.

Het tekort aan het afbeelden van de diversiteit die vervat zit in het transgendergegeven betreffende genderidentiteiten, verhaallijnen en transpersonen wordt gezien als een struikelblok in de media. Zo worden vooral transseksuele vrouwen afgebeeld, waardoor andere genderidentiteiten, zoals transmannen, transgenderisten en genderfluïde personen weinig aandacht krijgen. Daarnaast wordt de volledige transitie niet voldoende in beeld gebracht. De focus ligt vaak op de fysieke transitie, zoals de operatie en de hormonenbehandeling, terwijl het psychologische aspect onderbelicht wordt. Dit linken verschillende respondenten aan het sensationele aspect waar de hedendaagse media naar op zoek is. Eveneens komen steeds dezelfde transpersonen in de spotlights te staan, waardoor de respondenten het gevoel hebben dat het brede publiek de transgendergemeenschap als een kleine gemeenschap zal beschouwen en deze minder serieus zal nemen. Ook de verhaallijnen in de media lijken altijd té positief volgens sommige respondenten, waardoor de problematiek van discriminatie en/of transfobie te weinig in beeld wordt gebracht. Qua negatieve stereotypering wordt vooral het beeld van de man in vrouwenkleren aangehaald, wat gepaard gaat met het in belachelijke trekken van transgenders. Dit

soort representaties worden ervaren als onrespectvol en heeft zelfs een negatief effect gehad op het durven uitdrukken van de genderidentiteit van bepaalde respondenten. Tot slot gebeurt het nog te vaak dat de media verwijzen naar het vorige geslacht van transgenders of het foute woordgebruik toepassen. Dit toont een gebrek aan respect voor de situatie van de transpersoon in kwestie en wordt dan ook als denigrerend ervaren.

In de interviews werd duidelijk dat de media meestal niet als primaire informatiebron aanschouwd worden, vaak komen medische informatie en/of tips van andere transgenders op de eerste plaats. Wel kan er een duidelijk verschil worden vastgesteld tussen de offline en online media als informatiebron. Daar waar de offline media niet of slechts gedeeltelijk wordt beschouwd als een bron van informatie voor transpersonen, speelt de online media een enorm belangrijke rol als informatieleverancier betreffende genderdysforie. Informatieve websites, zoals transgenderinfopunt.be, fora, sociale media en Youtube zijn de meest aangehaalde online media die nuttige informatie hebben geboden of nog steeds bieden voor de respondenten. Sociale media, en dan vooral Facebook, zijn een grote hulp geweest in het uitwisselen van tips, voor het ontmoeten van andere transpersonen en zelfs tot het vormen van vriendschappen en *communities*. Daarnaast vormt Youtube één van de belangrijkste online. De videosite een soort van leidraad of hulpmiddel voor vele (jongere) transgenders voor, tijdens of zelfs na hun transitie. Wat ook opvalt uit de verschillende diepte-interviews is dat vooral transmannen en genderfluïde personen het meest belang hechten aan Youtube video's. Dit kan verklaard worden door de mindere zichtbaarheid dan transvrouwen in andere media zoals eerder werd aangehaald. De herkenning, het volgen van de transitie van de transpersonen die de video's maken, het vergelijken met eigen situatie en de tips die de respondenten uit deze filmpjes halen, zijn de voornaamste redenen waarom men ernaar kijkt. Vooral de puurheid en de eerlijkheid, die minder terug te vinden is bij offline media, maken de video's geschikt als informatiebron. Verschillende respondenten duiden Youtube zelfs aan als dé bron voor zichzelf en andere transgenders.

Algemeen besluit

Deze masterproef tracht een breder inzicht te verwerven in de problematiek omtrent genderdysforie in de hedendaagse media. Met de probleemstelling “*Het belang van de media als informatie- en representatiebron voor transgender personen*” als leidraad doorheen het onderzoek werd onderzocht hoe belangrijk en accuraat de representatie en informatie, die de media meegeven over genderdysforie, zijn voor transgender personen. Aan de hand van een literatuurstudie en vijftien kwalitatieve diepte-interviews met Vlaamse transgenders werd dit in kaart gebracht. In dit algemeen besluit zullen de belangrijkste resultaten uit de literatuurstudie en de resultaten van de diepte-interviews aan elkaar gekoppeld worden, om op die manier tot algemene uitspraken te komen en een antwoord te bieden op de probleemstelling en de deelvragen van deze masterproef.

De term transgender werd in dit onderzoek, op basis van verschillende wetenschappelijke werken, gedefinieerd als een paraplueterm voor personen die genderdysfore gevoelens ervaren, waarbij het geboortegeslacht slechts gedeeltelijk of helemaal niet overeenstemt met de genderidentiteit van die persoon. Zowel in de literatuurstudie als in het empirisch luik kwam de diversiteit van de transgenderidentiteiten naar boven. Een specifieke focus werd gelegd op de inzichten van transmannen en transvrouwen die zich identificeren als transseksueel, transgenderist(e) of genderfluïde en hoe zij de beeldvorming in de media van transgenders beleven vanuit hun eigen ervaringen en sociale context. Het belang van het weergeven en begrijpen van die inzichten en ervaringen van specifieke individuen werd tevens belangrijk geacht in de transgender- en *trans-identity* theorie (Nagoshi & Brzuzy, 2010; Nagoshi, Nagoshi & Brzuzy, 2014). Uit onderzoek van Motmans et al. (2011) werd duidelijk dat er ondanks de toenemende zichtbaarheid van transpersonen er nog steeds nood is aan betrouwbare informatie en positieve beeldvorming. Ook de respondenten duiden op dit belang en verwezen naar de media als een hulpmiddel om het brede publiek te informeren om op die manier discriminatie tegen te gaan, alsook om het transgendertopic te normaliseren door invloed uit te oefenen op de denkbeelden en attitudes van het brede publiek. Dit stemt tevens overeen met de theorie van Giddens (1990) over de reflexiviteit van acties op basis van inkomende informatie. De media vervult hierbij een belangrijke functie volgens Gauntlett (2008), wat kan worden toegepast op het transgendertopic. Naast het doorbreken van het taboe en de informatieve functie van de media, vormen de media tevens een belangrijk element van herkenning en reflectie voor transpersonen. Sommigen respondenten beschouwden de media zelfs als bron van realisatie van eigen genderidentiteit door het steeds in contact komen met de verschillende denkbeelden, zelfexpressies en genderidentiteiten die via de media worden weergegeven. De media is dus in staat invloed uit te oefenen op de ervaringen en ontwikkeling van de genderidentiteit van transgenders. Ook dit kan gekoppeld worden aan de theorie van Giddens (1990) betreffende de constructie van de zelfidentiteit als een reflexief proces door invloeden, acties en keuzes van buitenaf, zoals de media zelf of mediapersoonlijkheden. Zo werd ook

het belang van non-transgenderartiesten en -mediafiguren aangehaald tijdens de interviews die volgens de respondenten een positieve invloed kunnen uitoefenen op het denken over genderdysforie van niet alleen transpersonen zelf, maar eveneens van het brede publiek.

Wanneer er specifiek wordt ingegaan op de aanwezigheid van genderdysforie in de hedendaagse media worden er een aantal tegenstrijdige bevindingen waargenomen in de literatuurstudie en het empirisch deel. Ondanks de positieve toename van de visibiliteit in de media van transgenders in de afgelopen tien jaar, blijkt uit diverse studies die aangehaald werden in de literatuurstudie, dat het concept *symbolic annihilation* van Gerbner en Gross (1976) kan worden toegepast op de aanwezigheid van genderdysforie in de verschillende media, wat betekent dat gemarginaliseerde groepen in de samenleving minder of zelfs niet worden afgebeeld. Vooral transmannen, transkinderen en gekleurde transgenderpersonen zijn amper zichtbaar in de media (GLAAD, 2015a; Kelso, 2015). Empirische gegevens vullen dit aan met de afwezigheid van de portrettering van genderfluïde personen. Het portretteren van de verschillende genderidentiteiten is dus van groot belang. De respondenten vinden visibiliteit in de media belangrijk en noodzakelijk, maar gaan zelf niet gericht op zoek naar deze aanwezigheid. Dit eerst en vooral omdat de interesse naar informatie vaak sterk verminderd na de transitie. Daarnaast willen de respondenten ook niet steeds geconfronteerd worden met het transgendergegeven en hebben hierdoor het gevoel bestempeld te worden als ‘de transgender’ of als ‘de ander’ in de maatschappij. Waar de literatuurstudie steeds hamerde op het belang van de zichtbaarheid en de nood aan meer visibiliteit, vonden verschillende respondenten dat er een juiste balans moet gevonden worden in die zichtbaarheid. De respondenten hebben namelijk een aantal negatieve effecten van de media-aanwezigheid ondervonden. De media kunnen er voor zorgen dat de anonimiteit van transpersonen verloren gaat door het in beeld brengen van bepaalde fysieke eigenschappen als littekens. Ook heerst de schrik dat het brede publiek de aandacht voor genderdysforie in de media te veel zal vinden en dit als negatief gaat ervaren, waardoor men het transgenderissue niet meer serieus zal nemen.

Zoals al eerder vermeld is in de laatste tien jaar een positieve toename waargenomen in de portrettering van transgender personen in de media. Niet alleen de aanwezigheid, maar ook de kwaliteit van de representaties zijn erop vooruit gegaan. Toch heersen er nog steeds zowel positieve als negatieve representaties binnen de hedendaagse media. De positieve representaties die besproken werden in de literatuurstudie komen grotendeels overeen met de empirische gegevens. Vooral het portretteren van transpersonen als gewone mensen, zonder steeds te focussen op zijn of haar genderidentiteit, wordt positief onthaald bij transgenders. Wanneer de media de focus legt op transpersonen hun dagelijkse leven, wat men bereikt heeft of de manier waarop men in het leven staat, maakten de respondenten duidelijk dat dit soort representaties inspirerend werkt en een positieve invloed heeft op de kijk naar hun eigen leven. Dit komt overeen met de resultaten van studie van Trans

Media Watch (2010) over de attitudes van transpersonen tegenover de mediarepresentatie van transgenders. Ook het verwerken van humor in de representatie van transgenders is volgens vele respondenten een goede manier om het transgenderissue op een luchtige manier in kaart te brengen. Daarnaast duiden verschillende respondenten op het feit dat de media een soort van statement of actie met zich kunnen meedragen en op die manier een bewustzijn kan creëren. Wat men vooral belangrijk acht is dat dit uit de ervaringen van transgenders zelf wordt verteld of toch de nodige research wordt gedaan door de media hieromtrent. De respondenten hadden wel het gevoel dat de media de dag vandaag toch sterk hun best doen om transgenders zo positief mogelijk in beeld te brengen, wat tevens het gevoel van onzekerheid bij transpersonen kan verminderen.

Toch gebeuren er nog vaak fouten in de representatie van transgenders. Het grootste probleem zit in de representatie van de diversiteit van het transgenderissue. De ideale representatie werd door de respondenten beschreven als het geven van een divers beeld op vlak van genderidentiteiten, positieve en negatieve verhaallijnen en verschillende personen, waarbij niet steeds wordt gefocust op de fysieke transitie. Ook dit werd bevestigd in verschillende studies uit de literatuurstudie (Trans Media Watch, 2010; McInroy & Craig, 2015; GLAAD, 2015a). Wanneer men dan toch focust op de transitie lijkt het vaak enkel te gaan om het fysieke aspect ervan, terwijl de psychologische kant meestal onderbelicht wordt en het allemaal te vanzelfsprekend lijkt. Volgens verschillende respondenten geeft de media op die manier een verkeerd beeld aan zowel transgenders als het brede publiek. Ook kan de media een onhaalbaar en onrealistisch ideaalbeeld meegeven op vlak van uiterlijk aan transgenders zelf door mediapersoonlijkheden als Caitlyn Jenner te portretteren. Daarnaast hebben transgenders nog steeds het gevoel dat de mediarepresentatie van transpersonen soms ridiculiserend en dehumaniserend overkomt. Vooral het stereotype beeld van de man in vrouwenkleden keerde regelmatig terug in zowel de interviews als in studies die besproken werden in de literatuurstudie. Er werd zelfs naar uitlechtelevisie verwezen door verschillende respondenten. De meer verouderde stereotyperingen, zoals transgenders al slachtoffers of slechteriken, die GLAAD (2015a) in zijn studie aanhaalde, werden amper vermeld tijdens de interviews. De representaties van transgender personen als objecten van sensatie en fascinatie, waarbij steeds gefocust wordt op de geslachtsoperatie of verwezen wordt naar het vorige geslacht, werden wel meerdere malen als denigrerend en negatief beschreven. Tot slot werd vooral gewezen op het woordgebruik in de media en dat dit nog te vaak op televisie of in geprinte media fout loopt. Ook de online media wordt gezien als een platform dat transfobie kan stimuleren, vooral door zijn anonieme en ongecensureerde aard.

Door negatieve representatie krijgen transpersonen het gevoel dat hun kwetsbare positie in de maatschappij wordt bevestigd, wat een negatieve invloed kan hebben op het zelfbeeld van deze mensen. Het gevoel van schaamte en isolatie kan hierdoor versterkt worden. Het is dus van groot belang dat de media trachten weg te stappen van dit soort representaties en rekening houdt met de fouten die in het verleden werden gemaakt, zodat deze in de toekomst vermeden kunnen worden.

Tot slot werden de media als informatiebron voor transpersonen in vraag gesteld. Zowel uit de literatuurstudie als uit de empirische gegevens blijkt dat er een duidelijk verschil is tussen de offline en online media als informatiebron. Daar waar de offline media het vertrekpunt vormen voor het opzoek gaan naar verdere informatie over genderdysforie, is de functie van de online media meer diepgravend. De portetteringen in de offline media kunnen een tool vormen voor het herkennen en vergelijken van eigen situatie van transpersonen. Tevens kan de offline media belangrijk zijn in het voortbrengen van positieve rolmodellen, die negatieve beeldvorming aan de kant schuiven en een positieve invloed kunnen hebben op de psychologische gezondheid van transgenders. Toch blijkt uit verschillende onderzoeken dat transrolmodellen lijken te ontbreken (Bird, Kuhns & Garofalo, 2012; McInroy & Craig, 2015). Ook de meeste respondenten haalden geen rolmodellen uit de media of deze bleken cisgender te zijn. De online media daarentegen worden, ondanks meer aanwezigheid van expliciete transfobie, omschreven in zowel de literatuurstudie als door de respondenten, als één van de meest cruciale bronnen van informatie voor transpersonen. Informatieve websites, fora, sociale media en Youtube werden door de respondenten aangehaald als voorbeelden waar men zelf informatie over genderdysforie gevonden heeft. Sociale media, en dan vooral Facebook, werden aangehaald als belangrijke tools om in contact te komen met andere transgenders om op die manier van elkaar te leren, steun te vinden en tips te delen. Daarnaast speelt Youtube een belangrijke rol voor transgenders, specifiek voor de jongere bevrageden, de genderfluïde personen en de transmannen. De geloofwaardigheid en eerlijkheid van de Youtube video's werden aangehaald als de belangrijkste redenen om de video's te bekijken, aangezien de vloggers uit eigen ervaringen vertellen en ze dit ook visueel laten zien. De filmpjes laten de echte realiteit zien omtrent genderdysforie, waardoor de respondenten zich er ook gemakkelijker in konden herkennen en dit vergeleken met hun eigen situatie of transitieproces. Vooral voor en/of in het begin van de transitie is Youtube voor vele respondenten een belangrijke tool geweest in het vormen en ontdekken van genderidentiteit.

Beperkingen en mogelijk verder onderzoek

Uit deze masterproef kan geconcludeerd worden dat de media een belangrijk functie kunnen vervullen in het representeren van transgenders en informeren over genderdysforie. Toch moeten er een aantal kanttekeningen gemaakt worden bij dit onderzoek. Aangezien er gewerkt werd met een moeilijk te bereiken doelgroepen en voor de haalbaarheid van deze masterproef koos men voor vijftien diepte-interviews. Om de representativiteit te verbeteren kan er best gekozen worden in toekomstig onderzoek voor een groter aantal onderzoekseenheden.

Daarnaast heeft deze masterproef transgender als paraplueterm onderzocht, waaronder verschillende genderidentiteiten vallen, wat het veralgemenen van de resultaten vermoeilijkt. Zo zijn transseksuelen meer zichtbaar in de media dan bijvoorbeeld transgenderisten of genderfluïde personen en kunnen de

meningen hierover dus ook verschillen. Dit geldt eveneens voor transmannen, die ook ondervertegenwoordigd worden in de offline media, maar dan actiever lijken te zijn in de online media. Ook werd er geen onderscheid gemaakt in de leeftijd van de respondenten. Zo kunnen oudere respondenten hun transitie anders hebben ervaren dan jongeren door bijvoorbeeld het verschil in aanwezigheid van genderrepresentatie in de media tussen vroeger en nu. Ook de informatie op het internet is sterk verbeterd de afgelopen jaren en de online vaardigheden zijn vaak bij jongeren sterker dan bij ouderen, waardoor bijvoorbeeld Youtube een grotere rol speelden bij jongere transgenders dan bij ouderen. Dit kan interessant zijn voor verder onderzoek. Ook het belang van de online media voor transpersonen en dan vooral Youtube is een belangrijke onderzoekspiste die verder kan worden bestudeerd. Het is dus duidelijk dat het transgendertopic in de media leeft en dat verder onderzoek naar de inzichten van transgenders omtrent deze problematiek noodzakelijk is.

Bibliografie

Arune, W. (2006). Transgender images in the media. In: Castaneda, L., Campbell, S.B., (eds.), *News and sexuality: Media portraits of diversity* (111-133). Thousand Oaks, CA: Sage Publication.

Bird, J.D.P., Kuhns, L. & Garofalo, R. (2012). The impact of role models on health outcomes for lesbian, gay, bisexual and transgender youth. *Journal of Adolescent Health*, 50(4), 353-357.

Butler, J. (1999). *Gender Trouble: feminisme and the subversion of identity*. London, England: Routledge.

Cavalcante, A. (2016). "I did it all online": Transgender identity and the management of everyday life. *Critical Studies in Media Communication*, 33(1), 109-122.

Chung, M. (2015). H&M's & Other Stories Launches All-Transgender Campaign [Persbericht]. Retrieved from http://www.huffingtonpost.ca/2015/08/14/and-other-stories-transgender-campaign_n_7989962.html

Cooper, M. & Dzara, K. (2010). The Facebook revolution. LGBT identity and activism. In Pullen, C. & Cooper, M. (Eds.), *LGBT identity and online new media* (100-112). New York, NY: Routledge.

Connolly, P. (2003). *Ethical principles for researching vulnerable groups*. Commissioned by the Office of the First Minister and Deputy First Minister. Retrieved from http://paulconnolly.net/publications/ofmdfm_ethics_2003.pdf

Craft, E.M. & Mulvey K.P. (2001). Addressing lesbian, gay, bisexual, and transgender issues from the inside: one federal agency's approach. *American Journal of Public Health*, 91(6), 889-891.

Davies, I. (2010). Commercial Closet Association: LGBT identities in mainstream advertising. In Pullen, C. & Cooper, M. (Eds.), *LGBT identity and online new media* (125-136). New York, NY: Routledge.

De Meyer, G. (2006). *De beste smaak is de slechte smaak: populaire cultuur en complexiteit*. Leuven, België: Acco.

- Drushel, B.E. (2010). Virtually supportive. Self-disclosure of minority sexualities through online sociale networking sites. In Pullen, C. & Cooper, M. (Eds.), *LGBT identity and online new media* (62-72). New York, NY: Routledge.
- Dumon, E. & Conserriere, I. (2014). Suïcidaliteit bij holebi- en transgenderjongeren. In: Andriessen, K., Krysinska, K., & Andries, C. (Eds.), *Zelfdoding bij kinderen en jongeren: preventie en hulpverlening bij suïcidaal gedrag* (Hoofdstuk 7). Leuven, België: Lannoo Campus.
- Ekins, R. & King, D. (2006). *The transgender phenomenon*. London, England: Sage.
- Gauntlett, D. (2008). *Media, gender and identity: An introduction*. Abingdon, England: Routledge.
- Gay & Lesbian Alliance Against Defamation (2015). *GLAAD - 2015-16 Where we are on TV*. Retrieved from: <http://www.glaad.org/files/GLAAD-2015-WWAT.pdf>
- Gay & Lesbian Alliance Against Defamation (2015). *GLAAD 2015 Network Responsibility Index*. Retrieved from <http://www.glaad.org/files/GLAAD-2015-NRI.pdf>
- Gay & Lesbian Alliance Against Defamation (2015). *GLAAD 2015 Studio Responsibility Index*. Retrieved from http://www.glaad.org/files/2015_SRI.pdf
- Gay & Lesbian Alliance Against Defamation (2016). *About GLAAD*. Retrieved from <https://www.glaad.org/about>
- Gay & Lesbian Alliance Against Defamation (2016). *Studio Responsibility Index 2016*. Retrieved from http://www.glaad.org/files/2016_SRI.pdf
- Gerbner, G. & Gross, L. (1976). Living with television: The violence profile. *Journal of communication*, 26(2), 172-194.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*. Cambridge, England: Polity Press.
- Giddens, A. & Pierson, C. (1998). *Conversations with Anthony Giddens. Making sense of modernity*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Gross, L. (1998). 5 Minorities, majorities and the media. In: Liebes, T. & Curran, J. *Media, ritual, and identity*. London, England: Routledge, 87-102.

Haas, A.P., Eliason, M., Mays, V.M., Mathy, R.M., Cochran, S.D., D'Augelli, A.R., Silverman, M.M., et al. (2011). Suicide and suicide risk in lesbian, gay, bisexual, and transgender populations: Review and recommendations. *Journal of Homosexuality*, 58, 10–51.

Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (2015). *Gegevens uit het Rijksregister* (1 januari 1993 t.e.m. 30 juni 2014). Brussel, België: IGVM.

Kelso, T. (2015). Still Trapped in the U.S. Media's Closet: Representations of Gender-Variant, Pre-Adolescent Children. *Journal of Homosexuality*, 62(8), 1058-1097.

Knack Focus (2014). Bebaarde travestiet Conchita Wurst wint Eurosongfestival voor Oostenrijk [Persbericht]. Retrieved from <http://focus.knack.be/entertainment/muziek/bebaarde-travestiet-conchita-wurst-wint-eurosongfestival-voor-oostenrijk/article-normal-180347.html>

Kuyper, L. (2012). Transgenders in Nederland: prevalentie en attitudes. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 36(2), 129-135.

Liebes, T. & Curran, J. (1998). *Media, ritual, and identity*. London, England: Routledge.

McInroy, L.B. & Craig, S.L. (2015). Transgender Representation in Offline and Online Media: LGBTQ Youth Perspectives. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 25(6), 606-617.

Morrison, E.G. (2010). Transgender as Ingroup or Outgroup? Lesbian, Gay, and Bisexual Viewers Respond to a Transgender Character in Daytime Television. *Journal of Homosexuality*, 57(5), 650-665.

Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven, België: Acco.

Motmans, J., de Biolley, I., & Debunne, S. (2009). *Leven als transgender in België: de sociale en juridische situatie van transgender personen in kaart gebracht*. Brussel, België: Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen.

Motmans, J., T'Sjoen, G., & Meier, P. (2011). *De levenskwaliteit van transgender personen in Vlaanderen*. Antwerpen, België: Steunpunt Gelijkekansenbeleid.

Motmans, J., T'Sjoen, G., & Meier, P. (2014). *Geweldervaringen van transgender personen in België*. Antwerpen, België: Steunpunt Gelijke kansenbeleid.

Nagoshi, J. L. & Brzuzy, S. (2010). Transgender Theory: Embodying Research and Practice. *Affilia: Journal of Women and Social Work*, 25(4), 431-443.

Nagoshi, J.L., Nagoshi, C.T. & Brzuzy, S. (2014). *Gender and sexual identity. Transcending feminist and queer theory*. New York, NY: Springer.

Namaste, K. (1994) The Politics of Inside/Out, Poststructuralism, and a Sociological Approach to Sexuality. *Sociological Theory*, 12(2), 220-231.

Pullen, C. & Cooper, M. (Eds.). (2010). *LGBT identity and online new media*. New York, NY: Routledge.

Raun, T. (2015). Video blogging as a vehicle of transformation: Exploring the intersection between transidentity and information technology. *International Journal of Cultural Studies*, 18(3), 365-378.

Schreiber, A. & Thompson, E. (2015). 10 Trans Models Changing the Face of Fashion Today [Persbericht]. Retrieved from <http://www.papermag.com/10-trans-models-changing-the-face-of-fashion-today-1427528929.html>

Spiers, J. (2000). New perspectives on vulnerability using emic and etic approaches. *Journal of Advanced Nursing*, 31(3), 715-721.

Steele, V. & Steele, V. (Eds.). (2013). *A queer history of fashion: From the closet to the catwalk*. New Haven, CT: Yale University Press.

Trans Media Watch (2010). How transgender people experience the media. Conclusions from research November 2009 – February 2010. Retrieved from <http://www.transmediawatch.org/Documents/How%20Transgender%20People%20Experience%20the%20Media.pdf>

Transgenderinfopunt (n.d.). Pers - Cijfers. Retrieved from <http://transgenderinfo.be/f/pers/cijfers/>

Transgenderinfopunt (n.d.). Pers - Schrijftips. Retrieved from <http://transgenderinfo.be/f/pers/schrijftips/>

Townsend, M. (2014). Check out the interactive "Transforming Images: Four Decades of Trans-Inclusive Entertainment" timeline. Retrieved from <http://www.glaad.org/blog/check-out-interactive-transforming-images-four-decades-trans-inclusive-entertainment-timeline>

Tsai, W. H. S. (2004). Gay Advertising as Negotiations: Representation of Homosexual, Bisexual, and Transgender People in Mainstream Commercials. In Scott, L. & Thompson C. (eds.), *GCB – Gender and Consumer Behavior Volume 7* (1-26). Madison, WI: Association for Consumer Research.

Van Assche, G. (2016). Uitzichtloosheid klonk zelden zo pittig als op de nieuwe van Anohni. [Persbericht]. Retrieved from <http://www.demorgen.be/muziek/uitzichtloosheid-klonk-zelden-zo-pittig-als-op-de-nieuwe-van-anohni-b06e1260/>

Venzo, P. & Hess, K. (2013). "Honk Against Homophobia": Rethinking Relations Between Media and Sexual Minorities. *Journal of Homosexuality*, 60(11), 1539-1556.

Verstraete, A. (2015). "Verhaal van Franky is duwtje in de rug voor transgenders die in de kast zitten" [Persbericht]. Retrieved from <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/cultuur%2Ben%2Bmedia/media/1.2375753>

Wormgoor, T. (2011) Vrouwen van Mars, mannen van Venus. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 35(3), 154-160.

Zucker, K.J., Bradley, S.J., Owen-Anderson, A., Kibblewhite, S.J. & Cantor, J.M. (2008). Letter to the editor. Is gender identity disorder in adolescents coming out of the closet? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 34(4), 287-290.

Bijlage

- De bijlage is digitaal terug te vinden op cd-rom. Deze **digitale bijlage** bevat het coderingsschema in Excel en de interviewtranscripten in Word. De interviewaudio-opnames, drop-off en informed consent staan niet op de cd-rom, maar worden beschikbaar gehouden en kunnen ten allen tijden worden opgevraagd.
- **Codeboom:**

